

Living Danube Limes

Zhodnocení kulturního dědictví a pěstování udržitelného cestovního ruchu skrze PROŽITÍ společného dědictví na DUNAJSKÉ LIMES jako základ kulturní cesty

Valorising cultural heritage and fostering sustainable tourism by LIVING
the common heritage on the DANUBE LIMES as basis for a Cultural Route

E-Newsletter

Číslo 3, Leden 2022

Interreg

Danube Transnational Programme

Living Danube Limes

PŘEDSTAVENÍ NOVÝCH PROJEKTOVÝCH PARTNERŮ

Moldava

Ungheni je region ve středozápadní části Moldavské republiky, který se nachází v bezprostřední blízkosti Evropské unie. Místním centrem regionu je město Ungheni. Nachází se ve vzdálenosti 105 km severozápadně od hlavního města Moldavské republiky a rozkládá se v délce 9 km na levém břehu řeky Prut.

Ungheni je důležité hospodářské centrum s dobře rozvinutou silniční sítí, jedním z největších železničních uzlů v Moldavské republice a říčním přístavem. Podle údajů z posledního sčítání lidu (2016) je třetím největším městem v zemi.

Městský úřad Ungheni je právnickou osobou a podle zákona má k dispozici majetek a výhody finanční autonomie. Veřejná správa města je založena na principech místní autonomie, resp. decentralizace veřejných služeb.

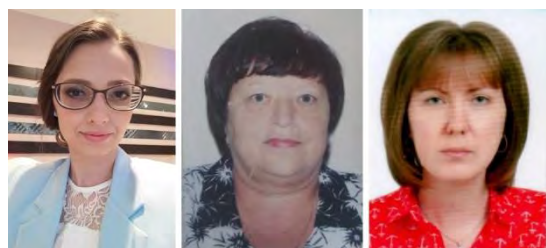
Ekonomickou základnou radnice je městský majetek, který je zdrojem příjmů a slouží k uspokojení sociálně-ekonomických potřeb obyvatelstva.

Městský patrimonium je součástí veřejného patrimoniumu a je tvořeno osobním a nemovitým majetkem spravovaným orgány veřejné správy města, podniky, státními institucemi a organizacemi z území, které přímo uspokojují potřeby obyvatelstva.

Ungheni je hostitelem nejvýznamnějších a značkových produktů země, které také propagují národní kulturu a tradice, jako např: "Covoare-Ungheni" (výroba koberců), "Ceramica-Ungheni" (výroba keramických výrobků) a "Ungheni - Vin" (výroba vína a pálenky).

Díky své zeměpisné poloze je město nazýváno "Západní branou Moldavské republiky do Evropy", má významný turistický potenciál a minulost se zde spojuje s přítomností a vytváří cesty do budoucnosti.

Kulturní dědictví Ungheni by mohlo v rámci projektu představovat šanci pro sociální a hospodářský rozvoj regionu, a to díky silnému zapojení všech zúčastněných stran se zaměřením na využití přírody a krajiny, historie a kultury. Projekt proto poskytne jedinečnou příležitost k integraci znalostí a poznatků dostupných v partnerských zemích a oblastech pro vypracování účinného a racionálního postupu pro zavádění, propagaci a ochranu kulturního a historického dědictví.

Tým z Ungheni: zleva doprava: I. Olearciuc (manažer komunikace), T. Pavliuc (finanční manažer), V. Darie (koordinátor)

SOUČASNÝ STAV PROJEKTU LIVING DANUBE LIMES

POKROK V PRACOVNÍM BALÍČKU MANAGEMENT

3. setkání projektových partnerů 6. září 2021

Dne 6. září 2021 se partneři projektu Living Danube Limes sešli na 3. online setkání partnerů projektu. Původně bylo plánováno osobní setkání den před fyzickou konferencí, která se měla uskutečnit v prostorách hostitelské Fakulty technických věd Univerzity v Novém Sadu, ale vzhledem k opětovně se zhoršující situaci pandemie Covid-19 musely být obě akce přesunuty na online.

Vzhledem k tomu, že kombinovaná akce interního zasedání a veřejné konference poskytovala také velmi dobrý přehled o současném stavu projektu, jeho prvních výsledcích a úsilí o šíření výsledků, byli zástupci společného sekretariátu DTP vyzváni, aby se připojili k partnerům a využili této příležitosti k uskutečnění své povinné návštěvy během prvního roku (v rámci tohoto projektu).

V dopoledních hodinách během prvního zasedání všichni vedoucí pracovních balíčků (WP) tematických nebo investičních WP představili stav prací i nadcházející úkoly a aktivity v rámci svých WP. Celé partnerství tak získalo stručný přehled o veškerém aktuálním úsilí a snahách v rámci projektu Living Danube limes, počínaje posledními shromážděnými archeologickými nálezy (WP T1) a konče komplexní komunikační strategií podél dunajského limitu (WP T2), včetně prvních úvah o ekologicky šetrném a udržitelném cestovním ruchu s ohledem na římskou dunajskou limitu (WP T3), jakož i o aktuálním stavu procesu stavby repliky lodi *Lusoria* (WP I1).

Po krátké přestávce všechny partnerské země podél Dunaje představily a prezentovaly svá národní pilotní místa, jakož i první aktivity, které na místě proběhly, a budoucí vývoj, který se zde plánuje. Po tomto přehledu byla podána aktuální informace o současném dosahu projektu, která odrážela dosavadní velké komunikační úsilí a úspěchy v šíření povědomí o projektu Living Danube Limes. Úplně poslední zasedání dne bylo věnováno řízení projektu, které plynule přešlo do následného zasedání Řídícího výboru, rozhodovacího orgánu projektu. V jeho rámci se otevřeně diskutovalo o všech choulostivých otázkách souvisejících s řízením, které se týkají projektu Living Danube Limes a partnerství, konzultovala se možná řešení a strategie a za konzultace zástupců Společného sekretariátu, přítomných na zasedání, byla dohodnuta rozhodnutí o způsobu řešení stávajících problémů.

POKROK V PRACOVNÍM BALÍČKU T1

Současný stav archeologické databáze

Mapování kulturních stop římské říše na březích Dunaje je výzvou, kterou by chtěl potkat, analyzovat ji a vypořádat se s ní každý výzkumný tým. My jsme se tohoto úkolu zhostili s vědomím, že se nejedná o nové téma, naopak, právě na toto téma vzniklo v minulosti několik vědeckých příspěvků. Vzhledem k této skutečnosti bylo pro nás jako architektky zásadním tématem sjednocení jazyka s našimi kolegy archeology; následné debaty byly dlouhé, ale naplňující pro obě strany. Zásadní bylo také vytvoření systému katalogizace pro co nejlepší budoucí využití. Jako náročné se ukázalo i vytvoření kategorizace na základě vzniku či rekonstrukce objektů, které vznikaly po několik staletí, což přidávalo další vrstvy pro jejich možné varianty prezentace v budoucnu.

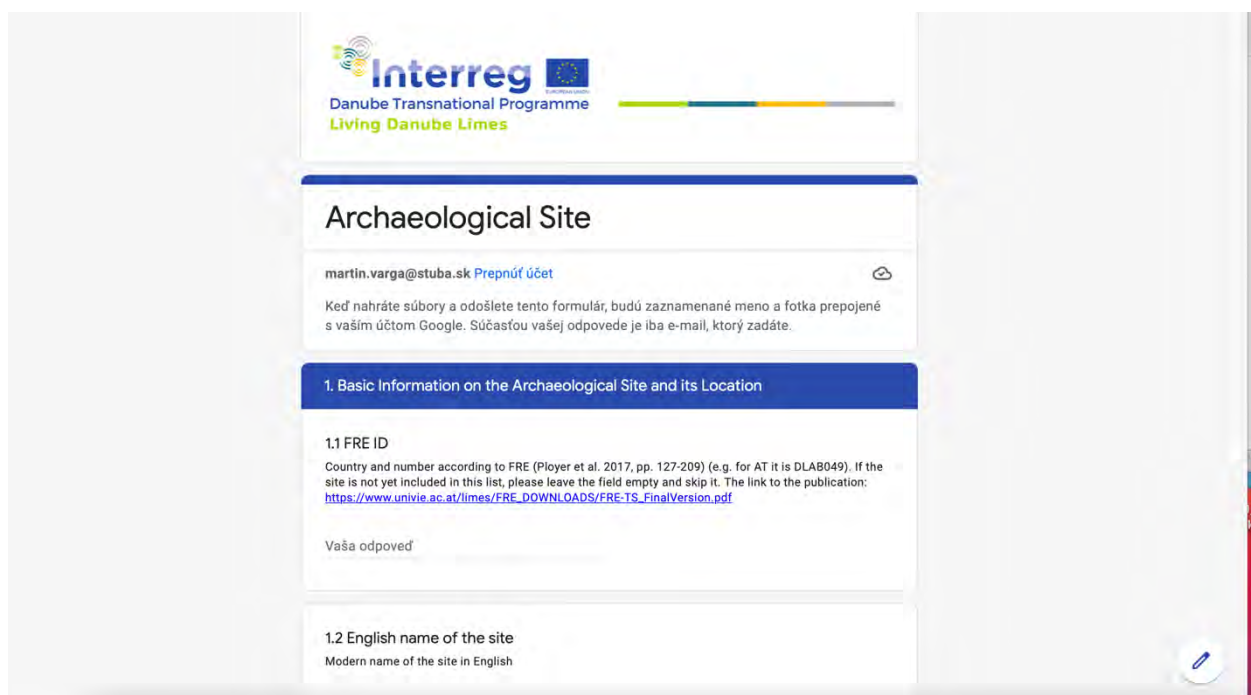

Památky světového dědictví - Kelemantia - Iža - Slovensko (foto: Martin Varga)

Věděli jsme, že počet lokalit je předem definován, nicméně bylo třeba zvážit případné budoucí rozšíření databáze. Původní systém katalogu se neustále rozšiřoval, protože k základním objektům ve vojenských táborech postupně přibývaly další specifické kategorie. Další kategorie zahrnují civilní objekty (domy, vesnice) nacházející se v blízkosti vojenských ležení a vybudované komunikace obklopené hřbitovy, které se k objektům připojovaly. Technické památky, jako jsou málo dochované akvadukty a kanalizace, jsou často ukryty v podzemí známých "archeologických" lokalit. Díky historicky silným pozůstatkům po vojenských přesunech můžeme počítat s pochodovými tábory nebo, vzhledem k římskému sklonu zanechávat písemné záznamy, s vytesanými texty, jaké se dochovaly například na skále v Trenčíně (Slovenská republika). V průběhu naší práce jsme vedli vnitřní spor o to, který jazyk zvolit pro shromáždění všech informací - chvíli vítězila latina, ale nakonec nemilosrdně zvítězila angličtina, která svou uchvacující silou rozdrtila veškerý odpor a opět rozemlela latinu v prachu času.

Naším prvním úkolem však bylo vybrat vhodnou platformu pro sběr dat. Při hledání uživatelsky přívětivé platformy, která musela být přístupná všem partnerům projektu, se jako nejvhodnější ukázala volně dostupná Google platforma

<https://docs.google.com/>. Pomocí této platformy byl vytvořen dotazník, jehož cílem bylo získat potřebné informace od našich partnerských organizací.

The screenshot shows a Google Docs form titled "Archaeological Site". At the top, there are logos for Interreg and the European Union, along with the text "Danube Transnational Programme" and "Living Danube Limes". The form is filled out by "martin.varga@stuba.sk" with a "Prepnúť účet" button. Below the header, there is a section titled "1. Basic Information on the Archaeological Site and its Location". Under "1.1 FRE ID", there is a text box containing: "Country and number according to FRE (Ployer et al. 2017, pp. 127-209) (e.g. for AT it is DLAB049). If the site is not yet included in this list, please leave the field empty and skip it. The link to the publication: https://www.univie.ac.at/limes/FRE_DOWNLOADS/FRE-TS_FinalVersion.pdf". Below this is a "Vaša odpověď" text box. Under "1.2 English name of the site", there is a text box with "Modern name of the site in English".

Online archeologický dokument (Foto: Martin Varga)

Tyto informace se ukázaly být nepostradatelným základem pro vznikající webové a mobilní aplikace. V průběhu několika měsíců byla tato databáze naplněna, její obsah dosáhl 352 objektů. To je úctyhodné číslo, které jen potvrzuje nutnost vytvoření této rozsáhlé databáze římského kulturního dědictví v Podunají. Po jednoduchém importu jsou a nadále budou všechny informace snadno editovatelné v prostředí Microsoft Excel. Rádi bychom poděkovali našim partnerům za jejich čas a úsilí; velmi si toho vážíme a věříme, že shromážděná data budou tvořit pevný základ pro další milníky projektu.

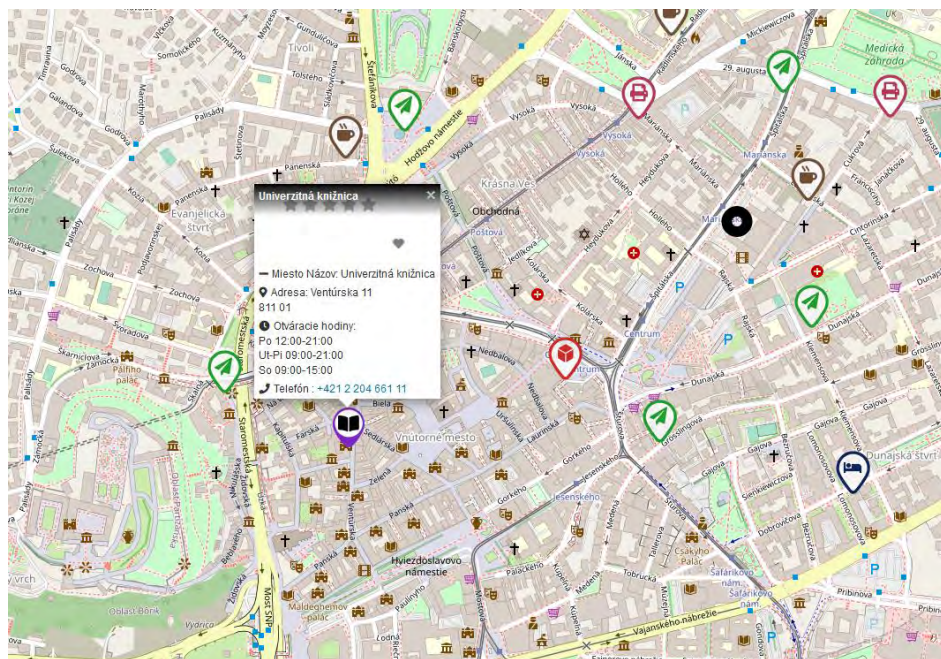
Pokrok ve vývoji aplikace

Úvod

Cílem aplikace Living Danube Limes je představit archeologická naleziště římských opevnění a osad v Podunají. Jejím cílem je zvýšit turistickou atraktivitu těchto významných a fascinujících míst, posílit kulturní a historické znalosti veřejnosti o římské civilizaci v Podunají a poskytnout funkční a poutavou aplikaci svým uživatelům - současným i budoucím turistům, ale i obyvatelům regionu Living Danube Limes. Její příprava vyžaduje několik kroků:

Definice obrysů a základních rysů aplikace po schůzce s projektovými partnery

Na začátku roku 2021 bylo uspořádáno online setkání všech projektových partnerů, na kterém se diskutovalo o nápadech a koncepci aplikace. Po úspěšném ukončení schůzky byl navržen základní návrh osnovy aplikace a jejích funkcí. Aplikace by měla pomocí textů, obrázků a videí představit všechny shromážděné archeologické památky římského limitu z 10 partnerských zemí, zveřejnit pozůstatky a nalezené artefakty spolu s jejich pravidelně se konajícími akcemi a expozicemi. Osm pilotních lokalit by mělo být prezentováno také prostřednictvím rekonstrukcí ve virtuální realitě. Lokality budou prezentovány jako ikony na interaktivní mapě, která bude základním motivem jejího uživatelského rozhraní. Interaktivní mapa bude mít možnost přiblížení a posunu. Archeologické lokality jako ikony budou vizualizovány ve vrstvách podle historických období římského limitu. Uživatelé budou moci měnit historická období a zobrazit tak vývoj a změny římského limitu tím, že se ikony budou objevovat a mizet podle zvoleného období. Dotykem na ikonu lokality se zobrazí základní informace spolu s obrázkem a dostupné fotografie, videa, objekty nebo VR rekonstrukce. Interaktivní mapa bude navržena tak, aby využívala lokalizaci GPS a zobrazovala aktuální polohu uživatele.

Příklad mapového rozhraní - Archimapa - místa důležitá pro studenty architektury (Zdroj: <https://archimapa.spfastu.sk>)

Hlavním jazykem aplikace bude angličtina. Pouze vybrané informace (např. informace o archeologickém nalezišti, historické informace) budou k dispozici také v místním národním jazyce. Vide a interaktivní obsah v podobě VR rekonstrukcí budou vytvořeny primárně v angličtině.

Vzhledem k tomu, že prezentovaná data budou v různých formátech, byla pro posílení a udržení současné i budoucí komunikace mezi partnery vytvořena myšlenka společného systému správy obsahu. Tento systém správy obsahu by měl být propojen s aplikací, aby byla zajištěna průběžná aktualizace a informování uživatelů.

Aplikace bude kompatibilní s chytrými telefony se systémy Android a iOS a bude ji možné stáhnout prostřednictvím obchodů s aplikacemi těchto platforem.

Aplikace bude k dispozici na webových stránkách souvisejících s projektem s odkazy na obchody s aplikacemi a interaktivní mapou, zobrazující základní informace ke každé archeologické lokalitě a odkazující na ni.

Komunikace s IT odborníky za účelem upřesnění technických otázek, rozsahu a prací, jejich ceny a vhodných softwarových nástrojů.

Stanovené koncepty a cíle aplikace a systému správy obsahu byly komunikovány s různými IT odborníky a experty. Následně byly konzultovány a upřesněny technické otázky jako omezení velikosti ze strany obchodů s aplikacemi, prezentace různých údajů v aplikaci, hostingová řešení, databáze a systém správy obsahu. Bylo projednáno několik řešení těchto problémů. Pro vyřešení problému omezení velikosti aplikace ze strany obchodů s aplikacemi bylo možné vytvořit progresivní webovou aplikaci, která ukládá a využívá online data, tedy přenáší data do mobilního zařízení, přičemž nevyčerpává všechny zdroje zařízení. Pro vyřešení problému prezentace různých dat jako 3D, mapových dat, obrázků a dalších je Map Box SDK považován za funkční možnost použití v rámci Unity Engine. Pro databázi by bylo možné použít SQL nebo PostgreSQL se systémem správy obsahu založeným na Drupalu nebo Laravel Framework. Pro efektivní práci s daty je nutné je předem přesně roztrdit, proto byly navrženy různé databázové struktury, které byly komunikovány s odborníky. Výsledkem této komunikace byla příprava formuláře Google, který slouží k předběžnému sběru a třídění dat před podpisem smlouvy s vývojářem aplikace.

Příklad použití MapBox Unity SDK (Zdroj: <http://barankahyaoglu.com>)

Příprava formuláře a sběr dat

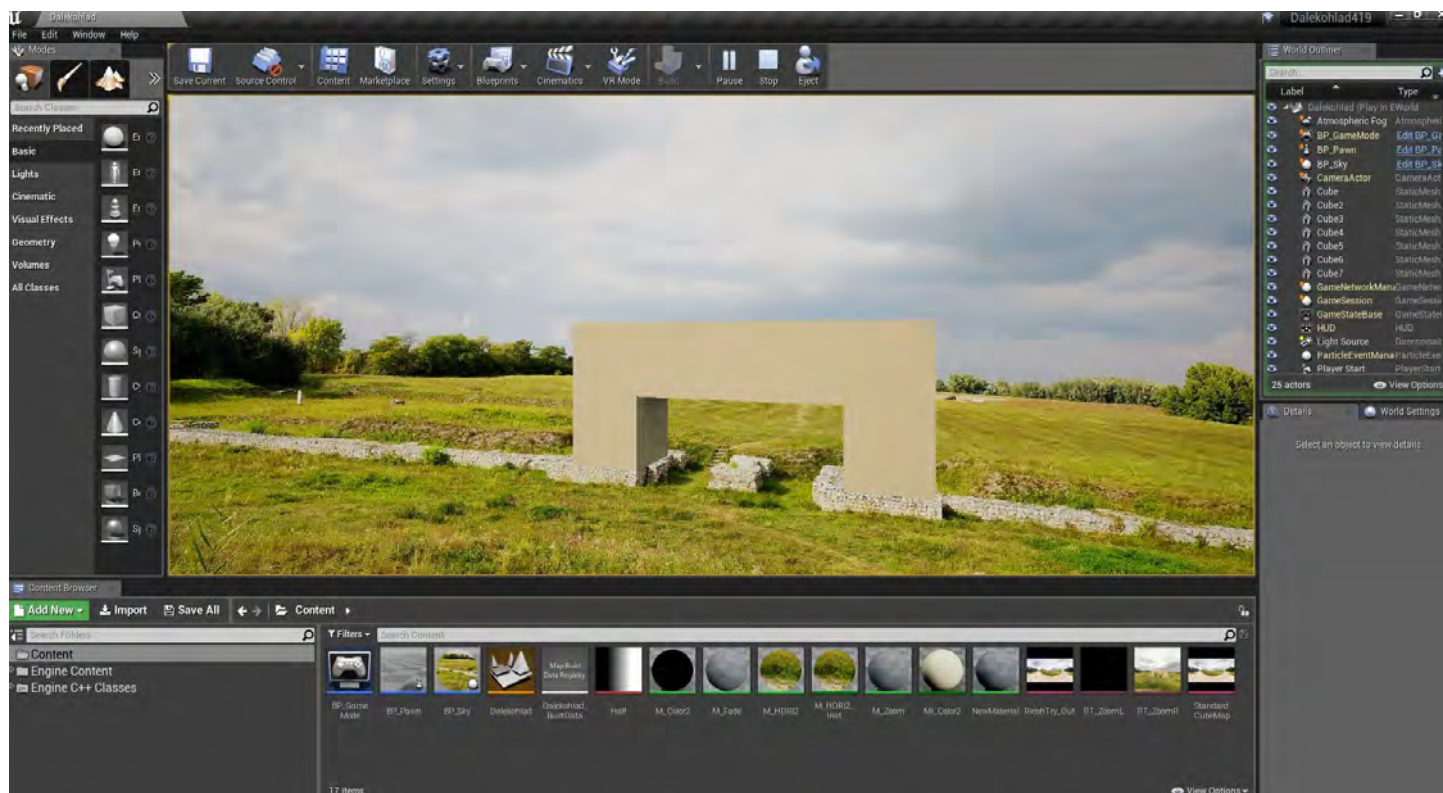
Za účelem sběru a třídění dat pro další vývoj aplikace byl navržen formulář Google Archeologická lokalita. Tento formulář shromažďuje údaje od všech partnerů pomocí různých otázek a určuje podobu a rozsah dat, které bude aplikace a její databáze používat. Při použití tohoto způsobu sběru dat od velkého projektového konsorcia bylo možné získat údaje pro 352 lokalit z celkových 936 lokalit. To nám dává lepší představu o potřebných zdrojích pro zpracování a využití těchto dat. Nicméně formulář Google má svá omezení při správě dat, protože nebylo možné znovu nahrávat nebo přidávat nové snímky do databáze. Tento problém je třeba vyřešit ručním přidáváním obrázků správcem formuláře. Shromážděná a strukturovaná data budou zkopírována do nového systému správy obsahu a dále použita v aplikaci.

Sběr dat pro rekonstrukci ve virtuální realitě (VR) - komunikace s odborníky v oblasti VR prezentací

Pilotní místo každé země bude rekonstruováno ve VR, proto je potřeba podrobnějších vizuálních dat pro ruční rekonstrukci těchto míst. Tato problematika byla probírána s LBI Arch Pro a bylo rozhodnuto, že STUBA shromáždí data tří pilotních míst - Chorvatska, Rakouska a Německa. Společnost LBI Arch Pro shromáždí data zbývajících pilotních lokalit. Po sběru dat bude uspořádána další schůzka, na které budou projednány další kroky a dohodnut podobný vizuální a grafický styl VR rekonstrukcí a otázky kompatibility aplikací. Následně se plánuje 3D modelování objektů pilotních míst.

Vzhledem k tomu, že pandemická situace neumožnila návštěvy těchto lokalit za účelem sběru podrobných vizuálních dat, byl navržen a partnerským zemím zaslán další formulář Google pro sběr dat, na jehož odpovědi se stále čeká.

Mezitím proběhlo vyzkoušení technického pracovního postupu pro tvorbu VR rekonstrukcí v Unreal Engine s daty z Iži.

Zkoušky technického postupu importu 3D modelů do fotograficky zachyceného prostředí Iži (Zdroj: Ing. arch. MArch. Roman Hajtmanek)

Věřejná zakázka na vývojáře aplikace a podpis smlouvy

Věřejná zakázka se jevila jako nejtěžší úkol celého procesu, neboť její administrativní a finanční pravidla znemožnila uzavřít smlouvu s profesionální společností zabývající se vývojem aplikací na začátku tohoto roku. Nicméně po překonání administrativních problémů a další technické specifikaci aplikace se plánuje, že do konce roku bude veřejná zakázka ukončena a s vývojářem aplikace bude uzavřena smlouva. Tyto problémy také zpozdily další kroky procesu, protože jsou velmi závislé na úzké spolupráci s nasmlouvanými IT odborníky.

Příprava grafického návrhu aplikace

Elegantním grafickým návrhem bude vytvoření přístupného a uživatelsky přívětivého rozhraní s jednoduchým ovládáním pomocí zvětšování a posouvání mapy s ikonami archeologických lokalit.

Z proběhlých konzultací s IT odborníky vyplývá, že interaktivní mapa může být i ve 3D, což otevírá nové možnosti grafického návrhu. Nicméně návrh aplikace je zatím v procesu a předmětem diskuse, neboť závisí na další komunikaci s tvůrcem aplikace, jeho požadavcích a technických omezeních.

Vývoj systému pro správu obsahu

Potřebná data se zatím shromažďují prostřednictvím formulářů Google, ale plánuje se, že 4 týdny po uzavření smlouvy s vývojářem aplikace bude spuštěna správa obsahu, která bude dále projednávána s partnery. Následně budou data z formulářů Google integrována do nového systému. Systém správy obsahu usnadní aktualizaci databáze aplikace. Systém bude mít tři typy účtů pro editaci obsahu aplikace: účty pro přidružené partnery - s možností editovat pouze jejich obsah, účty pro vedoucí a hlavní partnery projektu - s možností editovat obsah svůj i přidružených partnerů, několik administrátorských účtů pro správu databáze a celého jejího obsahu.

Vývoj jednostránkového webu

Po vývoji systému pro správu obsahu bude na začátku roku 2022 navržena jednostránková webová stránka. Tato webová stránka bude obsahovat základní informace o projektu, interaktivní mapu s lokalitami a jejich základními informacemi a úvod s odkazy na obchody s aplikacemi. Předpokládá se, že tyto stránky budou spuštěny do konce března 2022.

Vývoj prototypu a finální verze aplikace

Prototyp aplikace by měl být hotov do konce března, včetně propojení se systémem pro správu obsahu a vyzkoušení rekonstrukcí VR. Odladění a vyladění tohoto prototypu povede k finální verzi aplikace, která bude do konce května nahrána do obchodů s aplikacemi. Autorizace aplikace v aplikačních obchodech také vyžaduje čas, proto se plánuje, že bude hotová do konce června 2022.

Národní mýty, tradice a příběhy s římským původem

Vydejte se s námi na cestu podél Dunaje a prozkoumejte některé mýty, zvyky a svátky, které se zachovaly až do dnešních dnů a pocházejí z římské doby.

Rakousko, představení náhrobních kamenů a zlověstných stavebních obětí, autor: Maria Erker (PLUS)

Spolu se samotnou římskou kulturou se do keltsko-germánské oblasti přenesl zvyk osazování náhrobků. Tento zvyk byl dříve neznámý. Na náhrobcích byly zobrazeny podoby zemřelých; na kamenech bylo uvedeno také jméno, věk, původ a povolání zemřelého.

Při stavbě nových budov se v některých germánských jazykových oblastech do základů nové budovy vkládaly noviny, případně listina nebo mince. Ve středověku bylo zvykem při stavbě obětovat zvířata, vejce nebo mince, případně je zazdíť zaživa. U Římanů byly stavební oběti také běžné; současný zvyk pochází pravděpodobně z římských nebo dokonce předřímských dob. V Salcburském muzeu se nachází malá kovová soška býka, která byla nalezena na břehu řeky Salzach a je interpretována jako římská stavební oběť pro most. Je možné, že to byla oběť říčnímu bohu *Iuvovi* nebo *Jupiterovi*, otci bohů.

Maďarsko a Rumunsko, svátky z doby římské, autor: Gergő Máté Kovács (BME), Zsuzsanna Emília Kiss (BME)

11. listopad, Den sv. Mártona (sv. Martina)

Různé tradice v den svatého Martina mohou být spojeny s osobou narozenou v *Savarii* (Szombathely) v *Pannonii* kolem let 316 a 317 n. l. O svatém Martinovi je známo, že založil první evropský klášter v Ligugé roku 361 n. l., a že byl zvolen biskupem v Tours. S jeho příběhem o zvolení biskupem v Tours v roce 371 n. l. souvisí i to, že husy zůstávají v listopadu oblíbeným pokrmem.

25. prosince, Vánoce

Nejnápadnějším příkladem tradic s dlouhým a nepřetržitým původem jsou Vánoce jako jeden z nejdůležitějších svátků křesťanství. Jejich datum je však odvozeno od starověkého zimního slunovratu. Ve starořímské víře - zejména v kultu *Mithry* - to byl den znovuzrození Slunce, "*Dies natalis solis invicti*".

11. leden, Juturnalia

Římané v tento den slavili *Juturnu*, bohyni vodních zdrojů a manželku boha *Januse*, jak ji popsal rumunský etnolog a folklorista A. M. Marinescu. V rumunském křesťanském pravoslavném kalendáři je 6. leden zasvěcen oslavě Bobotează. Voda, řeky, jezera, moře a všechny vodní zdroje se během zvláštní bohoslužby stávají posvátnými. Svěcená voda se rozlévá po domech, předmětech a lidech, aby je chránila.

22. leden, Den Vince

Jméno Vince (Vincent) pochází z latinského výrazu "vítězný". Proto měl tento den, který je spojen se svatým Vincencem, význam porážky temných sil zimy a přivolání jara. Svatý Vincenc je odedávna patronem vinařů v Maďarsku. V tento den vinaři režou vinné proutky a v teplé místnosti je pupečnicují. Pokud pěkně vyklíčí, předpovídá se z nich dobrá úroda vína.

10. února, svátek boha Fauna

Faun je jedním z nejstarších italských bohů, duch hor, kopců a polí, ochránce dobytka, polí a zemědělství. Římané oslavovali Fauna 13. února. ¹ Rumunský křesťanský pravoslavný kalendář slaví 10. února den svatého Haralambie. Rolníci tradičně přinášejí při této příležitosti do kostela produkty ze své úrody (pšenici, kukuřici, mouku atd.) a koná se zvláštní bohoslužba k požehnání polím, úrodě a jejich zvířatům na ochranu a hojnost.

1. března, Mărțișorul

Dne 1. března v Rumunsku muži nabízejí ženám a dívkám mărțișoare – malé předměty ozdobené červeným a bílým provázekem. Ve stejný den Římané oslavovali boha Marta / Marse, který byl bohem války, ale také bohem přírody, jara a polí.² Pro Římany to byl také den *Matronalia*, oslavy všech římských matek nazývané také *Calendae Foeminarium*.³ Dvojí charakter boha Marta mohl být důvodem spojení červené a bílé šňůry. Nošení drobných předmětů zvaných mărțișoare mělo přinést štěstí v nadcházejícím roce. Tradice Mărțișor by mohla mít ještě dávnější kořeny v místních thráckých mytologiích.

Chorvatsko, Lukanické klobásy, po staletí oblíbené jídlo, autor: Ivana Ožanić Roguljić, Mislav Fileš (IAHR)

Podobně jako v mnoha dalších zemích s touto tradicí, především v Srbsku, Bulharsku a Řecku, lze i v dnešním regionu Srijem nalézt recept na výrobu klobás z římských dob. Tento recept známe od římského autora *Apicia*, z jeho sbírky receptů z 1. století n. l. Jeho recept je poměrně jednoduchý, ovšem dnešní Lukanika se poněkud liší, protože se v ní používá mírně fermentované vepřové maso a různé koření, které se do klobás používá jen zřídka, jako jsou piniové oříšky, vavřín, ruta a saturejka.

Srbsko, starobylý pohřební obřad, při němž se zesnulému nechávají peníze, autor: Tijana Mrđić Nemanja Mrđić (IAB), Milena Krklješ, Olivera Marković, Marina Carević Tomić (FTN)

V mnoha římských hrobech byla jako součást hrobového inventáře nalezena mince. Tato mince měla být zaplacená převozníkovi, aby mohl přejít přes řeku *Styx* do podsvětí. I dnes většina rodin, a to i se silnou křesťanskou tradicí, zanechává v kapsách zemřelých nějaké peníze, a to jak mince, tak papírové peníze, i když to nemá s křesťanstvím nic společného, protože za cestu do nebe se žádný požadovaný poplatek neplatí. Při rozhovorech téměř nikdo z lidí nedokázal tento zvyk racionálně vysvětlit a nezná jeho původ. Jedinou odpovědí bylo běžně, že jde o zvyk a že je to "na útratu". Kněží se této tradici nebrání a nesnaží se její pohanský původ změnit ani lidi přesvědčovat, aby od ní upustili.

Rumunsko, kontinuální jazykové dědictví Říma, Ana-Maria Machedon (UAUIM)

Název Rumunska pochází z latinského slova *romanus* s významem Říman nebo z Říma.⁴

Rumunský jazyk

Rumunština je výsledkem vývoje latinského jazyka, kterým se mluvilo v římské provincii Dácii. Zdědila fonetiku, velkou část slovní zásoby a gramatiku latinského jazyka.⁵ Rumunský lingvista a filolog Alexandru Rosetti podal genealogickou definici rumunského jazyka: "Rumunština je latinský jazyk, kterým se nepřetržitě mluvilo ve východní části Římské říše, v podunajských římských provinciích (*Dacia*, Jižní *Pannonie*, *Dardanie*, *Moesia Superior* a *Inferior*) od okamžiku vstupu do těchto provincií až do současnosti".⁶

Bibliografie

Akademie Rumunské socialistické republiky, (1996), *Dicționar Enciclopedic Român*, Vol.IV, București: Editura Politică.

1 Marinescu 2008, 75

2 Marinescu 2008, 92-97

3 Marinescu 2008, 101

4 Academia Română 1998

5 Academia Republicii Socialiste România 1966, 179

6 1968, 75: "Limba română este limba latină vorbită în mod neîntrerupt în partea orientală a Imperiului Roman, cuprinzând provinciile dunărene romanizate (*Dacia*, *Pannonia de sud*, *Dardania*, *Moesia Superioară* și *Inferioară*) din momentul pătrunderii limbii latine în aceste provincii și până în zilele noastre." (přeloženo A-M Machedon)

Academia Română, Institutul de Lingvistica "Iorgu Iordan" (1998), Dicționar explicativ al limbii române, 2nd edn., București: Editura Univers Enciclopedic.

Marinescu, A.M. (2008), Cultul pagân și creștin. Sărbătorile și datinile romane vechi, București: Editura Saeculum I.O

Nicolau, I. (1998), Ghidul sărbătorilor românești, București: Humanitas

Ožanić Roguljić, I. (2008): Oliviina kuchařka, římské recepty upravené pro 21. století, Obecní muzeum Vinkovci, Vinkovci 2008.

Sreten P. Nedeljko B. Etno-kulturološki zbornik, ETNO-KULTUROLOŠKA RADIONICA SVRLJIG, Svrlijig, 2013.

Tátrai Zs.– Karácsony Molnár E.: Jeles napok, ünnepi szokások = Významné dny, sváteční tradice (Budapešť 1997).

Letní archeologická škola Viminacium

Vzhledem k epidemiologické situaci musela být dříve plánovaná letní archeologická škola uskutečněna v hybridní podobě. První část proběhla virtuálně, jako série online přednášek ve dnech 14.-18. června 2021. Druhá, praktická část Archeologické letní školy byla uspořádána ve Výzkumném a návštěvnickém centru *Viminacium* v termínu 2.-5. září 2021. Cílovou skupinou této mezinárodní vzdělávací akce byli studenti bakalářského studia, jejichž hlavní zájmy se týkaly kulturního dědictví, římské archeologie nebo dějin umění. Akci pořádal Archeologický ústav v Bělehradě.

První část programu, Virtuální letní škola, probíhala pět dní v rámci pracovního týdne jako série přednášek na online platformě Zoom. Přednášky byly seskupeny převážně do tematických celků, s několika doplňkovými prezentacemi (např. nové nálezy na *Viminaciu*, experimentální archeologie atd.). Této konferenci se zúčastnilo 20 přednášejících ze 6 různých zemí (Srbsko, Chorvatsko, Maďarsko, Slovensko, Rakousko a Velká Británie). Prezentace se týkaly různých témat: využití nových technologií v archeologii, římských vápenců, ochrany, konzervace, interpretace a prezentace kulturního dědictví a také vzdělávacího účelu archeologie. Během programu byla pro účastníky uspořádána také virtuální prohlídka Archeologického parku a výzkumného centra *Viminacium (Domus Scientiarum)*.

Virtuální školy se zúčastnilo 30 účastníků (převážně studentů a mladých badatelů) z 12 zemí (Srbsko, Chorvatsko, Černá Hora, Bulharsko, Rumunsko, Maďarsko, Slovensko, Polsko, Rakousko, Německo, Turecko a Jižní Korea). Na závěr letní školy dostali účastníci jako domácí úkol dva úkoly. Prvním z nich bylo napsat závěrečnou zprávu obsahující osobní dojmy ze školy a přednášek. Druhým bylo vytvořit interpretaci několika fotografií geofyzikálně zkoumané oblasti, napsanou vlastními slovy. Tyto úkoly měli splnit, aby splnili podmínky pro praktickou část Školy v září.

Druhou, praktickou část Letní archeologické školy uspořádaly v Archeologickém parku *Viminacium* Archeologický ústav v Bělehradě a Technická a ekonomická univerzita v Budapešti. Na praktickou část Letní školy *Viminacium* byli pozváni všichni účastníci první části. Vzhledem k situaci s COVID-19, soukromým a pracovním povinnostem některých účastníků a také některým technickým problémům byl počet účastníků výrazně snížen. Druhá část školy se zúčastnilo 7 osob ze 2 zemí (Srbska a Maďarska), z toho bylo 5 studentů. Všichni účastníci byli ubytováni v Limes Parku ve *Viminaciu*.

Program probíhal ve čtyřech dnech. První dva dny zahrnovaly aktivity v areálu Archeologického parku a Výzkumného a návštěvnického centra *Viminacium*. Během této doby byli účastníci na příkladu *Viminacia* seznámeni s několika aktuálními výzvami, kterým čelí srbská archeologie:

- Prezentace a turistické využití kulturního dědictví s využitím nových technologií
- Čelit vědeckým výzvám v kombinaci s turistickými požadavky v moderním Srbsku - Vědecko-výzkumné a návštěvnické centrum *Viminacium "Domus Scientiarum"*
- Geofyzikální průzkumy - prezentace terénního workshopu a workshopu o zpracování dat

Poslední dva dny školy byly určeny pro exkurze do soutěsky Železná vrata a do Ram/*Lederata*, kde byly navštíveny nejvýznamnější lokality této části srbského limitu.

Během posledního dne účastníci vyplnili krátký dotazník zaměřený na hodnocení letní školy. Všichni odpověděli kladně a uvedli, že se jim nejvíce líbila prohlídka vědecko-výzkumného a návštěvnického centra *Viminacium*, Archeologického parku a Mamutího parku, ale také exkurze do Železných vrat.

LIVING DANUBE LIMES PROJECT

*How to make invisible - visible
Archeological Methodology and Presentation
in the Digital era*

Viminacium Summer school 14-18 June 2021

Foto: Archeologický ústav v Bělehradu

POKROK V PRACOVNÍM BALÍČKU T2

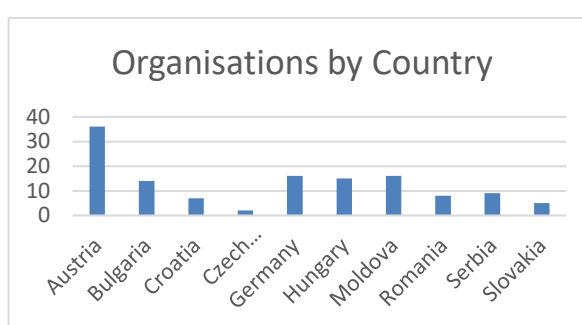
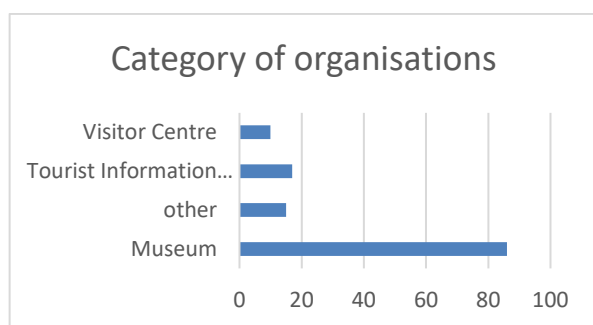
Pravidla pro úspěšnou realizaci silného a propojeného muzejního klastru

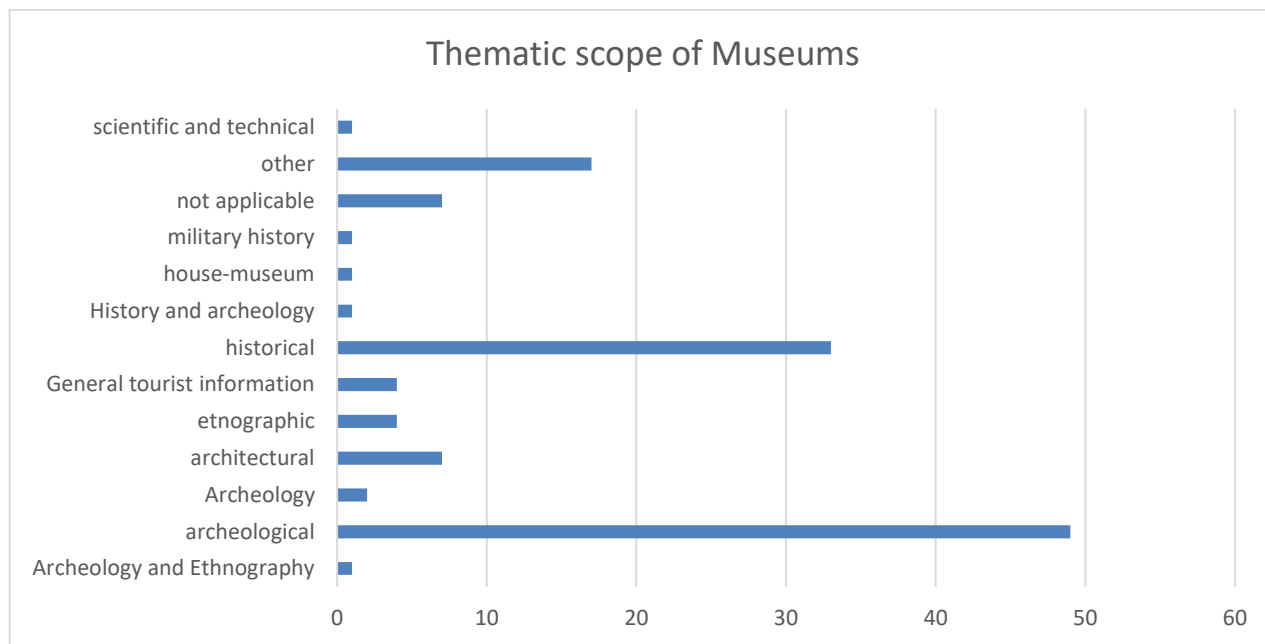
Na základě výsledků workshopu uspořádaného v *Carnuntu* bylo v rámci cíle D.T2.1.1 dosaženo dvou milníků týkajících se identifikace muzejního klastru v Podunají (DLMC – Danube Limes Museum Cluster):

- Díky průzkumu provedenému všemi projektovými partnery (PP) je připraven seznam všech možných aktivních členů budoucího muzejního klastru Dunajského limitu.
- Pravidla pro úspěšnou realizaci silného a vzájemně propojeného muzejního klastru jsou připraveny a k dispozici online. Všechna muzea a pracoviště, která mají o tuto myšlenku zájem, v nich naleznou poznatky pro následování tohoto procesu. Další podrobnosti o výše uvedených pokynech naleznete v knihovně na webových stránkách projektu.

Prostřednictvím mapování muzeí, turistických center a návštěvnických středisek souvisejících s římským vápencem a situovaných podél Dunaje bylo v rámci deseti partnerských zemí (Rakousko, Německo, Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Chorvatsko, Srbsko, Bulharsko, Rumunsko a Moldavsko) identifikováno 128 organizací.

Níže je uveden popis potenciálních hlavních členů DLMC:

Údaje shromážděné od všech partnerů projektu Living Danube Limes v průběhu realizace D.T.2.1.1. (od NTC "Bulgarian Guide") a upravena pro tento Newsletter

Účastníci z různých míst ve všech partnerských zemích LDL se prostřednictvím provedeného průzkumu svěřili se svými obavami ohledně nedostatku informací o cílech a přínosech muzejního klastru. Pravidla tyto obavy řešily tím, že nastínily různé klíčové faktory a témata pro realizaci silného a vzájemně propojeného DLMC a poskytly všem potenciálním členům a partnerům jasné a vzájemné pochopení a dohodu o užitečnosti a významu takové spolupráce.

Vize, poslání a hlavní cíl DLMC byly jasně formulovány: DLMC bude existovat proto, aby zajistila zviditelnění společného římského dědictví prostřednictvím jeho jedinečné hodnoty. Bude vytvářet synergie mezi všemi muzei a turistickými centry nacházejícími se podél Dunaje, rozšiřovat a propagovat jeho obraz a hodnotu směrem k místním i mezinárodním komunitám a v konečném důsledku zvyšovat a rozvíjet socioekonomický potenciál regionu. Toho bude dosaženo prostřednictvím propojení identifikovaných objektů kulturního dědictví, především pilotních míst, pod jednu společnou značku a jednu společnou kulturní trasu a prostřednictvím zapojení všech zainteresovaných subjektů a místních komunit.

Strategický dokument pro vytvoření silného a vzájemně propojeného klastru „Danube Limes Museum Cluster“

V souladu s těmito pokyny se v rámci projektu D.T2.1.2 provádí hloubkový výzkum konsolidačních nástrojů muzejního klastru Dunajského limitu (DLMC). S pomocí tohoto výzkumu se vypracovává strategie, jak vytvořit DLMC v jeho různých fázích. Vzhledem k tomu, že DLMC bude působit v rámci dvou různých odvětví (cestovní ruch a kulturní a kreativní průmysl) a v osmi různých zemích, mohou být jeho potřeby z hlediska synergií, kapitálu, zdrojů nebo infrastruktury různorodé nebo nerovnoměrné. Nástroje konsolidace budou zahrnovat návrh všech možných činností souvisejících s mobilitou a školením zaměstnanců, propagací a marketingem, inovacemi a výzkumem a meziodvětvovou korporací.

Proto je nutná důkladná analýza na makro- i mikroúrovni o silách, které učiní DLMC inovativní a dynamickou. Důležité je určit podpůrné členy - dodávající kmenovým členům potřebné zdroje pro jejich konečné výsledky (malé a střední podniky nebo začínající podniky specializované na výstavní materiály a design, tisk a úpravu, renovační nástroje, odborné znalosti v oblasti renovace, reklamu a akce, průvodce, artefakty a řemesla, hudební a divadelní představení, inovace a technologie atd.), partnery měkké podpůrné infrastruktury, což jsou veřejné a soukromé subjekty, které budou usnadňovat správu, realizaci a výkon práce hlavních a podpůrných členů (obce, zastupitelské orgány, nevládní organizace, školy, univerzity), a partnery tvrdé podpůrné infrastruktury, což jsou soukromé a veřejné subjekty, které zajišťují povinné infrastrukturní vybavení, jako je instalace a údržba silnic a přístavů, vytváření cyklostezek, internetové a mobilní propojení, úprava vody. Při budování klastru byl použit přístup shora dolů, a to na základě analýzy pro identifikaci aktérů (muzeí, turistických a informačních center), kteří přitahují bohatství do místní ekonomiky, a jejich prioritizace, aby se stali kmenovými členy klastru a přilákali více návštěvníků. Tato strategie představí založení DLMC v jeho jednotlivých fázích:

- Zřízení DLMC: Memorandum o porozumění mezi PoC o vytvoření právní formy, struktury a systému řízení DLMC během projektu LDL. Veškerý virtuální obsah a nástroje (aplikace LDL a QR kódy) budou moci členové a partneři během projektu LDL také používat a aktualizovat.
- Charta DLMC: Výzva k přihlášení členů do klastru. První cílovou skupinou bude osm muzeí připojených k pilotním lokalitám.
- Institucionalizace DLMC: Příprava institucionalizace DLMC jako dlouhodobého cíle, kdy by se výsledky DLMC včlenily do socioekonomického rozvoje Podunají i mimo něj.

Dokument o komunikační strategii

V rámci cíle D.T2.1.2 se rovněž připravuje komunikační dokument, který nastíní vhodné komunikační standardy pro muzejní klastr a podpoří společnou římskou značku pro podunajské země. Během první mezinárodní konference, která se konala v září 2021, přednesl prezentaci o umístění (positioningu) značky DLMC doc. Dr. Stefan Serezliev, externí expert NTC BG GUIDE. Nejprve bude zřízena značka pro DLMC a bude vycházet z jejích hmotných a nehmotných prvků; příkladem hmotných prvků značky může být struktura značky (může být prostřednictvím různých modulů pod různými pojmy, tj. podnikání, cestovní ruch, hmotné kulturní dědictví), název značky (logo a symbol), vizuální identita. Nehmotnými prvky značky (hodnotami) jsou věrnost značce, identita značky, image značky. Pro přijetí, integraci a sdílení značky mezi všemi členy DLMC budou v rámci komunikační strategie nejprve definovány způsoby positioningu značky a jejich praktické uplatnění při budování a komunikaci muzejní kulturní značky pro DLMC. Rovněž nastíní mechanismy a standard pro optimalizaci úspěšné korporace v rámci DLMC pro společnou prezentaci a propagaci římského Dunajského limitu.

Propojení podunajských zemí prostřednictvím společné historie

Za účelem úpravy sdílení a hostování lodi mezi partnerskými zeměmi a její role jako „urychlovač“ rozvoje cestovního ruchu v pilotních lokalitách se v rámci cíle D.T2.2.1 připravuje memorandum o porozumění (MoU). Podle analýzy pilotních lokalit je možné, aby loď kotvila v blízkosti jednotlivých pilotních lokalit, s výjimkou Bulharska, Maďarska, Rumunska a Chorvatska, kde musí kotvit ve větší vzdálenosti a za určitých podmínek. Všichni PP provedli prvotní průzkum, aby zjistili požadované podmínky pro registraci lodi v každé partnerské zemi a povolené možné zastávky podél Dunaje. Doposud bylo identifikováno přibližně 80 míst, která lze využít jako zastávky pro plavbu podél břehů Dunaje v partnerských zemích a jako místa konání akcí spojených s příjezdem a odjezdem lodi.

Živé historické události a vzdělávací videa

Pro přípravu aktivity A.T2.5, zaměřené na podporu porozumění společnému dědictví v podunajských zemích prostřednictvím živých historických akcí a vzdělávacích videí, jsou vypracovány zadávací podmínky a kontrola zajištění kvality, jejichž cílem je podpořit partnery při plánování a přípravě všech souvisejících akcí a vzdělávacích videí soudržným a efektivním způsobem.

Oznámení o spojující plavbě

Konečně nadešel čas! Plánování naší Spojující plavby 2022, 2500 km dlouhé plavby s replikou římské lodi s naší *Danuvinou Alacris*, je v plném proudu a pokročilo natolik, že jsme ji mohli oficiálně oznámit 17. listopadu 2021. S tím souvisí i nábor dobrovolných veslařů, kteří se budou střídat v 10 úsecích pokrývajících přibližně 1-2 týdny. Již ve velmi krátké době jsme obdrželi přihlášky od téměř 200 možných účastníků a vzbudili zájem mnohých o naše několikaměsíční putování. Cesta začne 15. července 2022 v Ingolstadtu (Bavorsko/Německo) a skončí v Rumunsku na začátku listopadu. Na trase se budou konat významné akce na určených pilotních místech, tým bude mít po cestě asi 80 zastávek, než dosáhne konečného cíle těsně před vyústěním Dunaje do Černého moře. Přejeme všem účastníkům nezapomenutelnou cestu!

**2500 KM WITH A ROMAN SHIP
ALONG THE DANUBE
CONNECTING CRUISE 2022**

Registrations now open!

JOIN THE ROMAN NAVY HERE:

WWW.DONAU-UNI.AC.AT/DBU/CRUISE2022

POKROK V PRACOVNÍM BALÍČKU T3

V srpnu 2021 se vedoucím partnerem pracovního balíčku III stala Fakulta architektury a designu Slovenské technické univerzity v Bratislavě. Pracovní balíček III s názvem: "Nadnárodní koncepce ochrany předmětů kulturního dědictví podél Dunaje včetně řešení zelené turistiky" je poslední částí celého projektu Living Danube Limes a zabývá se identifikací řešení propojující infrastruktury podél, ale i napříč Dunajem. WP3 (pracovní balíček III) je rozdělen do pěti základních částí.

Ve třetím období projektu se náš tým zaměřil na první úkol: "Posílení Podunají pomocí udržitelných a ekologických řešení v oblasti cestovního ruchu", který se sám o sobě zaměřuje na dva základní cíle. Prvním z nich je posílení cestovního ruchu v lokalitách podél Dunaje, které jsou úzce propojeny s klastry muzeí a návštěvnických míst posílenými v rámci WPT2 a zaměřují se na místa a lokality, které dosud nejsou příliš turisticky rozvinuté. Důraz bude kladen na koncepce udržitelného cestovního ruchu, jejichž hlavním cílem je zajistit delší pobyt turistů v regionu. Za nejdůležitější úkoly považujeme vytvoření spojení mezi jednotlivými turistickými místy na celém Dunaji, cyklotrasami, plánovanými kulturními trasami a společnými koordinovanými akcemi, navazujícími aktivitami v čase tak, aby vznikl "udržitelný turistický řetězec" římských míst Dunajského limitu, zaměřený na rozvoj méně známých a turisticky frekventovaných oblastí, jejich poznání a začlenění do společného "řetězce" programu. Pro stanovení koncepce je nutné analyzovat jednotlivá pilotní místa z následujících hledisek:

- *Historická analýza* - může inspirovat a vést k plánované urbanizaci nebo k funkčnímu využití a výzkumným úkolům;
- *Analýza území a současného stavu*, která zahrnuje např. dopravní možnosti, cyklotrasy, turistické stezky, přírodní hodnoty - ochrana přírody, možné využití území - konfrontace s legislativou, legislativní změny území, legislativní podoba památkové ochrany apod.;
- *Analýza současných aktivit a podmínek na území* - druhy cestovního ruchu, skladba účastníků (věk, téma apod.), sport, rekreace - druhy, podmínky, vazba na pilotní lokalitu, věda a výzkum - archeologie, přírodovědný výzkum, služby - gastronomie, ubytování, doprava - statická a dynamická.

Základní sběr informací jsme se rozhodli realizovat pomocí dotazníku, který rozesíláme všem partnerům odpovědným za jednotlivá pilotní místa a čekáme na jejich zpětnou vazbu.

Druhým úkolem je vývoj řešení zeleného cestovního ruchu, která podporují koncept udržitelného cestovního ruchu a podporují cestovní ruch v nerozvinutých oblastech. Tento úkol je třeba provádět citlivě, aby nedošlo k poškození přírodního dědictví nadměrným cestovním ruchem. V návrhu se zaměřujeme na způsoby dopravy, využívání alternativních zdrojů energie a také na využívání tradičních stavebních materiálů a nízkouhlíkových technologií. Např.:

- *Doprava s nízkou uhlíkovou stopou* - jízdní kola, koloběžky, používání elektromobilů a lodí, dobíjení elektřiny na parkovištích nebo stanoviště pro sdílení kol.
- *Nové stavby* - z hlediska využití přírodních zdrojů energie je racionální navrhovanou zástavbu soustředit; je nutné určit, zda se jedná o sezónní nebo celoroční využití objektů; kapacitu objektů je nutné důkladně analyzovat z hlediska možných negativních vlivů na životní prostředí; to se týká zejména počtu návštěvníků, kteří se v území zdržují delší dobu, ale i krátkodobě; pro zátěž životního prostředí je rozhodující míra turistického ruchu a využití; forma nové výstavby musí respektovat hodnoty římských památek a nesmí jim konkurovat.

Abychom získali více údajů ze stávajících pilotních míst a jejich budoucích možností a plánů ve vztahu k zeleným řešením, rozhodli jsme se zavést základní sběr informací pomocí dotazníku, který zašleme všem partnerům odpovědným za jednotlivá pilotní místa a očekáváme jejich zpětnou vazbu.

V dalším období, na začátku roku 2022, se naše Fakulta architektury a designu STU zaměří na další úkoly pracovního balíčku III. Jedná se zejména o úlohu fyzické rekonstrukce a opatření za účelem zviditelnění, které se zabývají různými možnostmi prezentace římského dědictví na jednotlivých pilotních lokalitách. Jedná se především o prezentační metody, které jsou neinvazivní a vratné. Nevylučujeme fyzické formy rekonstrukce (konzervace, kopie, orientační rekonstrukce), ale zaměřujeme se především na možnosti nízkonákladové prezentace a zviditelnění kulturněhistorických hodnot jednotlivých archeologických lokalit. V tomto úkolu plánujeme navázat na výzkum partnera projektu LDL - Univerzity architektury a urbanismu Ion Mincu.

Zvláštní část pracovního balíčku (WP) III tvoří úkol: "Vývoj a harmonizace řešení digitální infrastruktury", který řeší naše univerzita. Jedná se o důležitou součást úkolu projektu Living Danube Limes (zejména z hlediska prezentace a realizace projektu). Zahrnuje vytvoření mobilní aplikace a webových stránek, které podpoří její rozšíření. Úkolem aplikace je integrovat všechny informace získané v rámci projektu a šířit je mezi uživatele aplikace. Vytvoření aplikace je náročné na sběr dat, analýzu a výběr komponent i technické řešení. Více informací získáte v samostatné části našeho příspěvku.

Pracovní balíček III je závěrečnou částí projektu Living Danube Limes a v posledním roce projektu nás čeká několik společenských akcí, zejména závěrečný projektový workshop a dlouho očekávaná plavba repliky římské veslice po Dunaji z Německa do delty u Černého moře. Vážná situace v Evropě i ve světě způsobená pandemií Covid-19 zapříčinila, že projekt LDL nemůže být plně realizován podle plánu. Přesto věříme, že příští rok 2022 bude optimističtější a partneři projektu se sejdou na společných akcích a naplní jeden z hlavních cílů projektu, kterým je integrace evropských národů žijících podél Dunaje.

Foto vlevo: Lapidárium - instalace - Slovensko - Komárno (foto: Podunajské muzeum v Komárně)

Foto uprostřed: Kelemantia – Komárno, Slovensko (Foto: Archeologický ústav Slovenské akademie věd).

Foto vpravo: Římské hry gerulata Slovensko (Foto: Městské muzeum Bratislava)

POKROK V PRACOVNÍM BALÍČKU WPI

Pokrok v loděnici

Kvůli lockdownu mohly být práce obnoveny až 24. dubna 2021. S pomocí asi 20 dobrovolníků byl 20 m dlouhý kýl přenesen z tesárny. V loděnici byl kýl uzamčen do pěchů, které byly pevně ukotveny k zemi. Poté byl kýl ořezán na potřebnou velikost, poškozená místa byla vyměněna a byl zapracován odvodňovací kanál. Ten je důležitým prvkem, který umožňuje rovnoměrné rozložení vody, jež se hromadí v podpalubí.

Dalším cílem bylo zafixovat konstrukci, aby se poté mohla prkna tlakem uvést do konečného tvaru. Za tímto účelem byly formy, které byly postaveny již v prosinci 2020 podle liniových a rámových plánů, připevněny ke kýlu v předem nakreslených bodech. Ty musely být nakonec také pevně ukotveny. Za tímto účelem byly nejprve bočně stabilizovány latěmi na betonové podlaze a poté připevněny k tzv. oslíku na speciálně zkonstruovaném lešení (skluzavce) nahoře. Boční latě pak již nebyly nutné. Dalším krokem bylo připevnění horního prkna na levoboku a pravoboku. K tomu byly do forem připevněny lišty pro horní a dolní hranici první latě, kam bude prkno později instalováno. Mezi ně byla připevněna šablona s naostřenými tyčkami tak, aby špičky tyček dosahovaly k horní a dolní části lišt. Tato šablona byla umístěna na prkno o délce 20 m a z hrotů šablon byly na prkna nakresleny body.

Tyto body se harmonicky spojily pomocí spojovací latě a poté se prkno vyřízlo. Poté bylo toto první prkno upevněno mezi pásy na pravoboku a následně druhé na levoboku. Aby se zabránilo praskání, byly natřeny lněným olejem. Na každé straně se instalovalo celkem devět prken, včetně zadních lišt.

Následovala "pečlivá práce": Bylo vyrobeno asi 35 podlahových desek. Podlahová deska, která je umístěna v místě, kde bude později upevněn stožár, musí být silnější, protože musí stabilizovat stožár. Byla vyřezána z masivního kusu dubu, který byl dokončen koncem října. Podlahové desky jsou na trupu upevněny pomocí pružného řetězu. Za tímto účelem byly na levoboku tři lišty, kam až bude podlahová deska později sahat, upraveny podle proudnicových okrajů formy. Minimálně tři body musí být možné přenést přes lišty na řetěz. To znamená, že tři pásy musely být připevněny na délce přes 18 m. Tři polohy pásů byly vyznačeny na řetězu na levoboku. Tyto tři body se pak z řetězu přenesly na šablonu (topol, 3 mm). Body byly zjednodušeně spojeny malou latí. Tato linie byla zrcadlově přenesena na levobok na topol, topol byl vyříznut jako šablona a přenesen na kus dubu, který je vhodný pro podlahovou desku. Dub byl poté vyříznut, ohoblován a vyhlazen. Tuto práci je třeba provést pro každou z přibližně 35 podlahových desek, protože každá podlahová deska má individuální tvar.

Od podzimu se vyráběla žebra, která sahají od podpalubí až po okraj lodi. Tento proces se bude opakovat přibližně 70krát, protože pro každou podlahovou desku je třeba vyrobit dvě žebra.

Z bezpečnostních důvodů se průměry a délky vždy mírně liší od historického modelu, aby se předešlo nehodám a loď také vydržela zvedání jeřábem a přepravu po souši, což římský model nemusel vydržet.

Žebra jsou vyrobena podle podobného schématu jako podlahové desky: Pružný řetěz, který se táhne od kýlu až ke gunwallu (k hornímu okraji prvního prkna), je dostatečně stabilizován, takže se obtížně pohybuje. Na něm je vyznačen bod u kýlu i u horního okraje prvního prkna. Řetěz se ohne na levou stranu podél lišt tak, aby řetěz ležel na lištách. Tato místa se na liště označí (maskovací páskou nebo tužkou). Poloha řetězu je vždy delší oblouk pro rám o průměru cca 8 cm. Při hoblování se zužuje od středu k zádi nebo od středu k přídi. Na šablonu (topol, 3 mm) se přenesou nejméně tři značky - odpovídají poloze lišt - na řetězku. Body vyznačené na šabloně se vyspárují malou lištou a spojí tužkou. Poté se topol vyřízne jako šablona a vyříznutá plocha se ohobluje do hladka. Šablonu je třeba po použití dobře skladovat i proto, že ji lze použít na pravý bok. Pro žebra se vyberou vhodné kusy dubového dřeva. Poté se nasadí šablona, na dubové dřevo se nakreslí obrysy a dubové dřevo se vyřeže. Nové žebro se ohobluje a upraví. To se musí opakovat asi 70krát, protože každý rám má individuální tvar. Současně se hoblují další vesla.

V listopadu jsme začali loď dále hoblovat. Ukázalo se, že některá prkna, přestože jsou relativně tenká 2,5 cm, je třeba na přídi a zádi o několik centimetrů natáhnout, aby je bylo možné připevnit k lodi. K tomu bylo třeba dubové dřevo napařit, což je proces, který trvá asi hodinu a půl na jedno prkno a který využívali již Římané. Po zapření je třeba nyní poddajné dřevo během několika minut připevnit.

Dalším krokem je připevnění zbývajících prken a zhotovení příčníků. Tyto práce potvrzují do konce roku, než se začne s výstavbou interiéru.

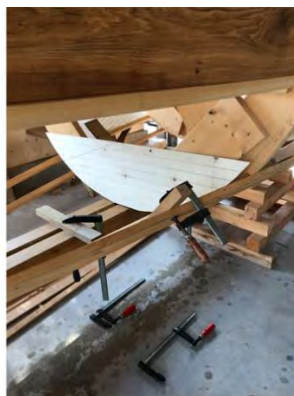

Foto vlevo: Pokládka kýlu koncem dubna 2021 (foto Mathias Orgeldinger)
Foto uprostřed: Tato topolová šablona později ustoupí dubové podlahové desce (foto: Boris Dreyer)
Foto vpravo: Budoucí Danuvina Alacris v listopadu 2021 (foto: Constantin Gläser)

Workshop "Římské řemeslo a římská stavba lodí", 22. a 23. července 2021 v Německu

V semináři o římském řemesle a římském loďařství probíhaly obě sekce odděleně podle hlavních řemeslných kategorií, ale vždy si zachovávaly vzájemnou souvislost a zejména souvislost se stavbou lodí.

Workshopu se zúčastnilo téměř 40 osob. Účastníci, kteří se na začátku představili a krátce pohovořili o své motivaci k účasti, hodnotili workshop po skončení účasti s 92% spokojeností.

Pořadí a harmonogram, v němž se účastníci mohli zúčastnit jednotlivých řemeslných činností, byly zvoleny tak, aby na sebe navazovaly. Každý se tak mohl zúčastnit všech úvodních přednášek, ale také si mohl vybrat, že se aktivně zúčastní výuky řemesel. Každá činnost měla svůj úvod. Poté měl každý účastník možnost provádět řemeslné činnosti sám, a to při dodržení hygienických předpisů. U každého stanoviště byla možnost se dezinfikovat. Bylo nutné nosit roušky. Po oba dny byla dvě stanoviště: jedno kolem kovářství a jedno kolem stavby lodí v užším slova smyslu. Kromě toho jsme také využili římskou pec k pečení *panis militaris* a nabízeli je účastníkům.

22. července

a) První den proběhlo seznámení s kovářstvím a poté se dle ukázek kovaly nástroje, které jsou důležité i pro stavbu lodí, patří mezi ně: kladiva, tmelící železa apod. Později se kovaly železné hřebíky, které se používají na lodích. Odpoledne se kovaly štítové puklice. K tomuto účelu se předem postavila dřevěná forma a v ní se pak po zahřátí pomalu vydlabával plech.

b) Římská pec byla vyhřívána první den dopoledne. Současně se ve hmoždíři mlelo špaldové obilí. Poté se z vyhřáté pece vyjmul dřevo a dřevěné uhlí a *panis militaris* se upekla ve třech porcích. První várka trvala pouze pár minut, druhá o něco déle a třetí pokus trval nejdéle. Chléb se podával s olivovým olejem a byl vítanou svačinou během celého odpoledne.

c) Souběžně s výše uvedenými činnostmi byla představena stavba lodí. Na připravených modelech byly předváděny a napodobovány typy prken: klinker a kraweel. V případě konstrukce kraweelu byla vysvětlena tzv. francouzská konstrukční metoda. Vše bylo možné so vyzkoušet.

Předem byly objasněny základní pojmy pro orientaci snadnější orientaci – kýl, rozsah dna, rám. Dále byly vysvětleny základní konstrukční postupy: zkosení, spárování, hoblování vesel, spár a prken a hoblovací zařízení. Probíraly se také typy upevňování užívané ve starověku.

S těmito pomůckami byly na modelu představeny způsoby bednění; byl vysvětlen a napodoben způsob konstrukce kraweel s prkny na spoji, úprava spoje hoblováním pod úhlem a utěsnění vlekem (konopím). Dále byl vysvětlen specifický způsob konstrukce prken kraweel na lodi *Danuvina Alacris*: francouzské prkno. Při této metodě se připevňuje pouze každé druhé prkno, protože dřevěný materiál je ještě mokrá. To umožňuje, aby prkna na vazbě i prkna, která ještě nebyla připevněna, déle schla a později byla připevněna s přesným lícováním. Aby bylo toto lícování přesné, musí se zhotovit model prkna, malý pásek s kousky dřeva napříč, které se zasunou do mezery v horní a spodní části ostatních

lícovaných prken. Tento model se pak vyndá a přiloží k prknu, které se má teprve namontovat, špičky kusů dřeva se označí, pak se spojí pomocí pravítka s tužkou, aby se pak prkno mohlo vyřezat tak, aby přesně pasovalo. Klinkerová konstrukce funguje tak, že se prkna překrývají počínaje kýlem. Do kýlu se udělá zářez pro první prkno. První prkno se vloží a přibije. Další prkno překrývá první prkno v oblasti podesty (několik cm). Aby v oblasti přistání příliš nevyčnívaly z rámu, obě prkna se ohoblují tak, aby byl přesah na jedné straně těsný a nevytvářel na druhé straně při plavbě lodi ve vodě takové tření. Přistávací plocha je zajištěna nýty.

23. července

- a) Druhý den byla vysvětlena konstrukce štítů i jednotlivé fáze, úprava tvaru, připevnění první vrstvy starožitnými sponami, nalepení druhé vrstvy topolových lišt starožitným míchaným lepidlem (bahenní vápno 1 díl, chudý tvaroh/kazein 5 dílů). Upevnění se provádí pomocí malých vozíků. Po zaschnutí lze lepidlem a hřebíky nanést třetí vrstvu. Následuje potažení plátnem nebo kůží (lepidlem) a aplikace změkčených proužků hovézí kůže. Ty se vysuší za pomoci starožitných sponek a poté se na okraji předvrtají a sešijí mořskou přízí. Nebyly ještě natřeny základním nátěrem ani barvou.
- b) Odpoledne se znovu kuje to, co se nepodařilo dokončit předchozí den. Především se razily puklice štítů.
- c) Při stavbě lodí se pokračovalo v činnostech, které ještě nebyly dokončeny (klinkerování, stavba kraweel). Stejně jako předchozí den byla předvedena metoda napařování vodní párou. Jeden palec dřeva na šířku se musí vařit asi dvě hodiny v parní komoře, kam se přivádí pára z kotle, který se zahřívá. Asi po třech hodinách bylo prkno dostatečně měkké a mohlo se ohýbat a poté nechat vyschnout. Poté se dubové dřevo rozštíplо velkými klíny. Zkosení se zhotovovaly pomocí tesařských seker. Byly představeny různé druhy seker, např. hoblovací a klínovací. Nechyběla ani možnost vyzkoušet si hoblování, které bylo stejně oblíbené jako ostatní nabídky.

Foto vlevo nahoře: Zde kovář Thomas Hürner vysvětluje umění kování v římské kovárně (foto Mathias Orgeldinger).

Foto uprostřed nahoře: Nástroje používané ke stavbě lodí jsou předem vykovány římským způsobem (foto: Mathias Orgeldinger).

Foto vpravo nahoře: Pilování štítu, v pozadí budoucí Danuvina Alacris (foto: Giulia Iannicelli).

Foto vlevo dole: Puklice štítu vyrobený tradičním římským způsobem (foto Mathias Orgeldinger).

Foto uprostřed dole: Aby mělo dřevo později správný tvar, musí se předem důkladně ohoblovat. Jedná se o ústřední proces při stavbě římských lodí (foto: Giulia Iannicelli).

Foto vpravo dole: K získání zajímavých záběrů byl použit také dron. Vlevo (není na snímku) kovářská stanice, vpravo v pozadí loděnice (foto: Giulia Iannicelli).

ZPRÁVY O AKCÍCH LIVING DANUBE LIMES

1. setkání Local Focus Group v Comageně/Tullnu (Rakousko)

Za přísných bezpečnostních opatření kvůli pandemické situaci Covid-19 se 23. července 2021 na rakouském pilotním místě *Comagena/Tulln* uskutečnila první akce místní pracovní skupiny. Aktivita na místě, na kterou byly pozvány zainteresované strany z různých oblastí a úrovní, sahající od místních muzejních spolků po Spolkový památkový úřad, od výzkumníků po

politiky, byla zahájena představením obce Tulln a jejího římského dědictví, které uspořádal zástupce městské rady, po němž následovala prezentace samotného projektu Living Danube Limes poskytující přehled o projektových podnětech obecně a jeho možnostech pro Tulln.

Po těchto úvodních přednáškách provozní manažer muzejní správy spolkové země Dolní Rakousko stručně popsal dosavadní práci dolnorakouských muzeí zapojených do sdružení "Muzea podél Dunajského limitu v Rakousku". Vyzdvihla jejich spojovací roli a příkladnou práci při společném styku s veřejností a propagaci římského Dunajského limitu v Rakousku.

Na přednášku této muzejní odbornice navázala on-line přednáška Dr. Gabriely Schmidhuber, která dohlíží na rekonstrukci římských lodí přestavěných v Archeologickém parku v německém Xantenu. Připojena prostřednictvím živého vysílání podrobně popsala různé nálezy římských lodí, které jsou relevantní pro jejich rekonstruovaná plavidla, a popsala problémy v rámci procesu přestavby, sahající od utěsnění lodního tělesa až po úřední byrokratické překážky, které musí absolvovat, jako je certifikace TÜV a vydání licence, aby bylo možné testovat taková plavidla na otevřené vodě.

Poslední přednáška v rámci akce Local Focus Group byla vedena zástupcem ICOMOS Rakousko a zabývala se spíše teoretickým tématem. Zamýšlela se nad hmotným a nehmotným dědictvím podél římského dunajského limitu, jeho definicemi a klasifikacemi a také nad stanovením hranic či zón podél takto rozsáhlých památkových území. Zřízení zón vysoké důležitosti nebo neznámých archeologických nálezů, jakož i nárazníkových zón na okraji vymezené kulturní krajiny, byly proto vyzdvihnuty jako mimořádná výzva.

Po krátké přestávce na oběd, během níž měli účastníci možnost volné konverzace a výměny názorů při osvěžujících nápojích, občerstvení a kávě, se skupina vydala na pěší prohlídku římského Tullnu pod vedením dvou archeologických odborníků, kteří byli kurátory nové expozice v Římském muzeu v Tullnu. Prohlídka je vedla areálem římské pevnosti kolem dodnes viditelných stavebních pozůstatků, jako je například až po střechu zachovaná tzv. Solná věž (Salzturm).

V rámci této akce bylo možné získat přínosné kontakty a vypracovat první představy o budoucí spolupráci v rámci projektu i mimo něj. Účastníci poskytli týmu Living Danube Limes cenné podněty a doufáme, že se k projektovému partnerství připojí i při dalších akcích.

Foto: Anna Windischbauer & Thomas Horak-Thurwachter

Návštěva pilotního místa – Comagena/Tulln (Rakousko)

Dne 24. července 2021 se v Tullnu (*Comagena*) uskutečnila návštěva rakouského pilotního místa.

V nabídce pro tento horký letní den bylo několik aktivit. Především komentované prohlídky pozůstatků římského Tullnu, jako je pozdně antická věžiová a podkovovitá věž a *porta principalis dextra* (pravá brána pevnosti). Další komentované prohlídky se konaly v Římském muzeu Tulln, kde se návštěvníci mohli dozvědět více o římském Tullnu, vojenství a archeologických nálezích z této oblasti. Vzhledem k omezením kvůli Covid 19 se prohlídek v muzeu mohly zúčastnit pouze malé skupiny, nicméně prezentovaný program bude Římské muzeum Tulln nabízet pravidelně. Kromě toho

soubor ARS SERENA poskytl zvukový „vhled“ do světa římské hudby a hudebních nástrojů během svého vystoupení v pavilonu hned vedle muzea.

Na hlavním náměstí byl instalován informační stánek Living Danube Limes a také stanoviště pro děti, které organizovalo oddělení antiky (Paris Lodron University Salzburg) s možností zahrát si římské hry, psát na papyrus a malovat římské figurky. Byla zde také možnost předběžné registrace na spojující plavbu lodí v roce 2022, která začíná v Německu a končí v Černém moři.

Celkově na návštěvu pilotního místa v Tullnu (*Comagena*) přišlo celkem široké publikum z řad místních obyvatel, turistů, rodin s dětmi, individuálních zájemců i poskytovatelů infrastruktury a (veřejných) služeb.

Foto: Dunajská Univerzita v Kremži

Living Danube Limes v kostele Klarisek

V rámci 5. ročníku akce Slunovrat na Dunaji, kterou pořádá Nadace Střední Podunají, uspořádal Městský ústav památkové péče (MMPI) 1. července 2021 v prostorách kostela na Klariskách prezentaci projektu Living Danube Limes. Prostřednictvím několika přednášek měli posluchači možnost dozvědět se více o rekonstrukci římské lodi, římské lokality *Gerulata* v bratislavských Rusovcích a souvisejícím nominačním projektu UNESCO. Akci organizovala a moderovala archeoložka Margaréta Musilová z Městského ústavu památkové péče (MMPI).

První prezentaci o projektu LDL a jeho aktivitách přednesla Anna Maria Kaiser z Dunajské univerzity v Kremži - vedoucího partnera projektu. Druhou videoprezentaci vedl Boris Dreyer z Univerzity Friedrich-Alexander Erlangen v Norimberku o konstrukci římské říční lodi typu "Lusoria" na Dunaji, po níž následovala virtuální návštěva Archeologického parku *Carnuntum* v doprovodu jeho ředitele Marcuse Wachtera. Pavol Pauliny, Martin Varga a Roman Hajtmánek, partneři projektu a kolegové z Fakulty architektury a designu Slovenské technické univerzity v Bratislavě, přednášeli o digitálních aplikacích a jejich možnostech při prezentaci římského kulturního dědictví na Dunaji. Jaroslava Schmidtová z Městského muzea ASP Bratislava a Ján Rajtár z Archeologického ústavu ASP Slovenské akademie věd v Nitře informovali o lokalitách nominovaných na Seznam světového dědictví UNESCO - *Gerulata* a lža. Na závěr akce byly promítnuty dva krátké filmy, které v minulých letech natočilo MMPI. První byl o aktivitách kulturní turistiky mezi *Gerulatou* a *Carnuntem*, nazvaný „Limes Day“, a druhý „Hranice římské říše na Slovensku“ o římských památkách mezi Děvínem a Komárnem podél Dunaje.

Hlavním organizátorem akce byl Městský ústav památkové péče ve spolupráci s Bratislavským kulturním a informačním střediskem. Přednášejícími byli pracovníci Muzea města Bratislavy, Slovenské technické univerzity v Bratislavě a Archeologického ústavu Slovenské akademie věd v Nitře.

Slunovrat na Dunaji je veřejná přehlídka akcí a sdružení na řece. Jejím cílem je přivést k řece více pozornosti, života a lidí před příchodem léta v měsíci letního slunovratu. Je to měsíc otevřených nábřeží, dveří a různých aktivit pro širokou veřejnost a zároveň ukázka rozmanitosti života, různých sdružení a organizací spojených s řekou.

Záznam prezentace je k dispozici na YouTube mezi dalšími zajímavými videi kanálu MMPI:

<https://www.youtube.com/watch?v=5DI9HNzuA1I>

<https://www.youtube.com/channel/UC6lqXD3z1s6ys0I5bFGvFyg/videos>

Štítý na Danuvina Alacris v Százhalombatta (Maďarsko)

Muzeum a archeologický park „Matrica“ v Százhalombattu oslavil 2. října 2021 v rámci Podzimního festivalu muzeí 25. výročí založení parku.

Území o rozloze 3,5 hektaru v současnosti funguje jako Archeologický park, který je součástí Muzea Matrica. Na území tohoto pravěkého skanzenu byla vykopána, zrekonstruována a pro návštěvníky zpřístupněna 2700 let stará mohyla. Jedná se o první interaktivní expozici prezentující pravěké památky v Maďarsku, která byla zřízena za dvojnásobným účelem. Zprvu nabídnout návštěvníkům osobní zkušenost s pravěkým životem s nabídkou rodinných dnů, řemeslných aktivit a workshopů. Zadruhé je park současně dějištěm archeologických experimentů, kde se kromě autentických rekonstrukcí pravěkých staveb provádějí pokusy s použitím pravěkých technik a kopií pravěkých nástrojů a náradí.

V parku měly Budapešťská technická a ekonomická univerzita, katedra dějin architektury a památkové péče a Maďarská společnost pro urbanismus možnost představit hlavní prvky projektu Living Danube Limes. Zaměřili jsme se na vzdělávací a výzkumné aktivity v Százhalombattu jako pilotní lokalitě a na důležitý prvek projektu: rekonstruovanou římskou loď ze 4. století. Projekt zahrnuje rekonstrukci dunajského plavidla typu *lusoria* ze 4. století, které má v létě 2022 plout po Dunaji z Německa do Rumunska s několika zastávkami v Maďarsku.

Foto: Gergő Máté Kovács a Zorán Vukoszávlyev

Návštěva pilotního místa Kopačevo (Chorvatsko)

Dne 11. listopadu 2021 se tým Archeologického ústavu sešel se všemi pozvanými hosty na parkovišti přírodního parku Kopački rit. Celé setkání se konalo venku kvůli pandemii COVID -19. Po přivítání od našich hostitelů z přírodního parku Kopački rit vedoucí projektového týmu DrSc. Ivana Ožanić zahájila krátkou prezentací projektu. Úvod a krátkou prezentaci přenášela místní rozhlasová a televizní stanice a reportéři pokračovali v návštěvě pilotního místa spolu s dalšími přítomnými hosty. Po představení projektu následoval obecný přehled římské historie regionu a skupina pokračovala v procházce obcí Kopačevo. Na místa, kde byly nalezeny římské nálezy, upozornil vedoucí projektu a rozproudila se debata o možných informačních tabulích a obecných opatřeních ke zviditelnění, což vedlo ke krátkému zastavení na prohlídce a následně k Q&A části (otázky a odpovědi). Po skončení prohlídky byla provedena ukázka geofyzikálního průzkumu firmou LBIArch Pro na jedné z možných lokalit římské nekropole. Ukázka byla doplněna prezentací použité metody a možných výsledků, které by mohla přinést. Po demonstraci proběhlo další Q&A, po kterém byla návštěva pilotního místa ukončena.

Foto: Archeologický ústav

Setkání Local Focus Group v Přírodním parku Kopački rit (Chorvatsko)

Dne 26. května 2021 se konalo setkání místní pracovní skupiny. Místem konání byl areál přírodního parku Kopački rit, hned vedle našeho pilotního místa. Přednáška se konala venku v souladu s opatřeními kvůli Covid-19 vydanými chorvatským Ministerstvem zdravotnictví. Prezentaci přednesl Archeologický ústav; vedoucí projektu Living Danube Limes DrSc. Ivana Ožanić Roguljić. Prezentace se skládala z obecného přehledu projektu, možné spolupráce s přítomnými stranami a časového harmonogramu a výstupů projektu a jejich realizace na pilotním místě. Na setkání byli přítomni členové Osijecko-baranjské župy a obce Bilje spolu se zástupci turistických spolků, a to jak místních, tak regionálních, a také několik členů rady ředitelů z naší hostitelské instituce, přírodního parku Kopački rit. Na setkání byl přítomen také odborník na archeologii z Chorvatské akademie věd a umění a zástupce chorvatského ministerstva kultury. Po přednášce proběhla krátká diskuse s dotazy. Diskutovalo se především o logistice a budoucích plánech projektu s pravděpodobnými místy naší nadcházející plavby po řece. Výborná zpětná vazba zazněla od regionálních i místních turistických sdružení s příslibem pomoci a spolupráce při nadcházejících projektových aktivitách. Bylo konstatováno, že v důsledku několika faktorů je římské dědictví na chorvatské části Dunaje jen stěží zmiňováno, a pokud vůbec, tak využíváno prizmatem cestovního ruchu. Po krátké přestávce jsme navštívili nedaleké pilotní místo Kopačevo. Několik návrhů na možné informační tabule zmiňující římský Dunajský limit a římské Kopačevo spolu s naším projektem zmínili naši hostitelé z přírodního parku Kopački rit. Nakonec se všichni shodli na tom, že propagace římského dědictví na Dunaji je správnou cestou, a na vytvoření nové značky pro tento region Chorvatska, který se pomalu, ale jistě etabluje jako nové turistické místo pro domácí i zahraniční cestovatele.

Foto: Archeologický ústav

Konference v Novém Sadu

Ve dnech 7.-8. září 2021 uspořádala Fakulta technických věd v Novém Sadu a Dunajská univerzita v Kremži, společně s Budapešťskou technickou a ekonomickou univerzitou, konferenci v rámci projektu Living Danube Limes. Navzdory všem dobrým očekáváním a nadějím musela tato akce, která měla být jednou z prvních možných velkých osobních akcí našich projektových partnerů a pozvaných řečníků, proběhnout zcela online. Navzdory těmto nepříznivým okolnostem byla konference s 20 přednášejícími a více než 100 účastníky úspěšná, neboť online formát nijak neubral na vynikajících příspěvcích. Od prezentace Dunajského nadnárodního programu Stephena Halligana až po výklad o jednotlivých úsecích na hranicích bývalé Římské říše nebo po otázky památkové péče zaznělo velké množství zajímavých témat. Tato směsice různých pohledů umožnila součinnost a vzrušující diskuse po každé prezentaci. Již nyní se těšíme na vydání příspěvků v rámci konferenčního sborníku a na brzké setkání v nadcházejícím roce 2022, které nám možná umožní setkat se osobně.

Foto: Dunajská univerzita v Kremži

Návštěva pilotního místa v Bononia/Vidín (Bulharsko)

Návštěvy pilotního místa ve třech etapách provedli bulharští partneři projektu Living Danube Limes (LDL) (předběžná etapa v dubnu 2021; 1. a 2. etapa v říjnu 2021): koordinátor pilotního místa - Národní turistický klastr "Bulharský průvodce" (NTC BG Guide), Sdružení podunajských obcí (ADRM) a Centrum pro interpretaci kulturního dědictví (CHI). Společně s přidruženým partnerem Regionálním historickým muzeem ve Vidínu (RHMV) diskutovali o současných a budoucích možnostech dalšího rozvoje *Bononie/Vidínu*, *Sinagovců* a *Ratiarie/Archaru*. Ve všech fázích akce byly představeny cíle, snahy a očekávané výsledky projektu Living Danube Limes a také proběhla výměna názorů na to, jak lépe zviditelnit bohaté antické dědictví Vidínské oblasti a jak inspirovat instituce památkové péče k inovativním přístupům a místní komunity k aktivní účasti na iniciativách souvisejících s památkami.

První etapa byla zahájena předběžnou návštěvou nedávných nálezů v *Bononii/Vidínu* a vykopávek v *Sinagovcích*. Koordinátor pilotního místa, NTC BG, vedl na místě rozhovor s hlavním archeologem doc. Dr. Zdravkem Dimitrovem z Národního archeologického ústavu a muzea Bulharské akademie věd, který poskytl jasný přehled o probíhajících pracích a nálezích a doplnil podstatné informace o identifikaci a dalším geomorfologickém průzkumu.

Cílem druhé etapy bylo představit místním zainteresovaným stranám příspěvek projektu k vymezení mimořádné univerzální hodnoty římského dunajského limitu. Městu Vidín a zástupcům místní správy v oblasti cestovního ruchu a muzeí byly představeny ambice projektu a jeho dosavadní výstupy. Byla zdůrazněna nominace lokalit Dunajského limitu v Bulharsku na zápis do předběžného seznamu světového dědictví UNESCO jako skupinové lokality, potenciál aktivit na pilotním místě pro posílení historicko-kulturní turistiky, dokončení archeologických formulářů pro lokality s relevantními historickými, archeologickými a turistickými informacemi (ty vytvoří obsah pro aplikaci o všech lokalitách římského Dunajského limitu) atd.

Třetí etapou byla veřejně vyhlášená akce k návštěvě *Bononie/Vidína*, *Ratiarie/Archaru* a *Sinagovců*, takže se s projektem mohla osobně seznámit i široká veřejnost. Všechny zúčastněné strany byly součástí diskuse o klíčové roli Vidína v aktivitách projektu. Ředitel RHMV vyjádřil ochotu připojit se k Muzejnímu klastru Dunajského limitu. Místním malým a středním podnikům (z oblasti pohostinství) byl zdůrazněn turistický potenciál regionu Vidín v souvislosti s Dunajským limitem.

Všechny místní aktéry zaujal projekt a zejména budoucí akce spojené se spojující plavbou, stejně jako Muzejní klastr, aplikace LDL a rekonstrukce pilotního místa ve virtuální realitě.

Fotografie zleva doprava (všechny fotografie pořídil Národní turistický klastr "Bulharský průvodce" - NTC BG Guide):
Ratiaria/Archar - staré vykopávky, Ratiaria/Archar Thermi - nové nálezy, Sinagovci.

Setkání Local Focus Group v Bulharsku

Dne 25. listopadu 2021 uspořádal Národní turistický klastr "Bulharský průvodce" (NTC BG Guide) online setkání místní pracovní skupiny věnované římskému dědictví na Dunaji jako součásti společné evropské kulturní stezky. Spolupořadatelé byli další dva bulharští partneři - Sdružení podunajských obcí (ADRM) a Centrum pro interpretaci kulturního dědictví (CHI). Dva přidružení partneři - Regionální historické muzeum ve Vidínu (RHMV) a Asociace "Mos Maiorum Ulpiae Serdicae" (AMMUS) se akce aktivně zúčastnili a podělili se o své odborné poznatky o nových nálezech římského dědictví v *Bononii/Vidínu* a o význam akcí živé historie a rekonstrukčních aktivit.

Na programu byla tato témata: obecný přehled projektu, spolupráce se všemi účastníky, prezentace nových nálezů v blízkém regionu *Bononia/Vidín-Ratiaria/Archar - Sinagovsti*, prezentace plavby lodí a časového harmonogramu, včetně jiných zastávek než u pilotního místa, prezentace rekonstrukcí historických událostí a muzejního klastru, diskuse o krocích a opatřeních, které by měly být přijaty pro zápis Bulharska na seznam kulturního dědictví UNESCO, spolupráce a práce s různými typy místních komunit, diskuse o Muzejním klastru Dunajský limes atd.

Online organizace akce umožnila partnerům šířit informace o projektu a univerzální hodnotě Dunajského limesu v širším měřítku, na národní úrovni a ve všech obcích podél bulharské části Podunajského limesu. Aktivně se do diskusí zapojili zástupci místních orgánů v Podunají, regionálních muzeí, národních výzkumných institucí a také zástupci průvodců a malých a středních podniků působících v oblasti cestovního ruchu. Všichni projevíli zájem o účast na dalších akcích projektu a přítomná muzea vyjádřila ochotu připojit se k Muzejnímu klastru Dunajský limes.

"Gratuluji ke skvělému projektu, protože jeho výsledky budou přínosem pro všechny!", vyzdvihl jeden z účastníků akce.

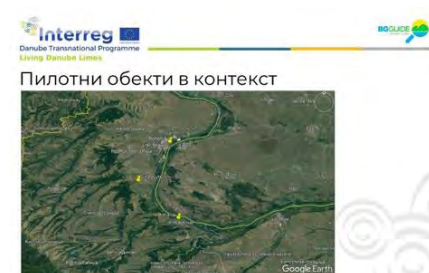
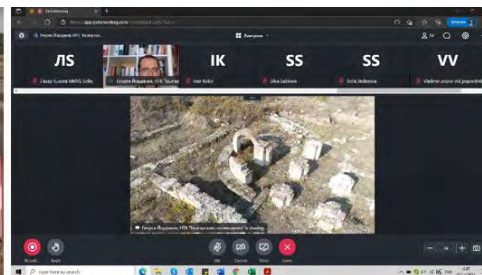

Foto: NTC BG Guide

Online setkání Local Focus Group v Rumunsku

Partneři INCDT, UAUIM a MINAC s hrdostí přivítali 19 účastníků z různých organizací, jako jsou národní, regionální a místní orgány veřejné správy, profesní sdružení, malé a střední podniky a nevládní organizace.

Program akce byl strukturován následovně: po krátkém představení projektu a prezentaci UAUIM představil INCDT historii římských pevností na Dunaji (Dunajský limes) a podrobně popsal dvě z nejpozoruhodnějších římských lokalit nižšího řádu - *Dinogetia* a *Sacidava*, která je zároveň pilotním místem vybraným do projektu Living Danube Limes. Další prezentace, rovněž od UAUIM, se zaměřila na různá opatření ke zviditelnění, která lze naplánovat a podniknout k propagaci *Sacidavy* a jejího okolního území, včetně dvou venkovských sídel v její blízkosti, jako turistických a památkových míst hodných návštěvy. Poslední prezentací související s projektem před volnou diskuzí a zpětnou vazbou byl krátký přehled komunikačních aktivit a platform, které jsou k dispozici pro sledování průběhu projektu, od INCDT. Vystoupení MINAC ukázalo pilotní místo před a po geoprostorovém průzkumu a podrobně rozebralo její historický význam.

Debaty, v níž zazněly podněty, návrhy a připomínky Rumunské profesní asociace architektů, Ministerstva hospodářství, podnikání a cestovního ruchu, kanceláře starosty města *Rasova* a partnerů projektu, přinesla cenné podněty k následujícím tématům:

Debaty, v níž zazněly podněty, návrhy a připomínky Rumunské profesní asociace architektů, Ministerstva hospodářství, podnikání a cestovního ruchu, kanceláře starosty města *Rasova* a partnerů projektu, přinesla cenné podněty k následujícím tématům:

- způsoby, jak zajistit, aby plavba s římskou lodí *Iusoria* proběhla efektivně
- způsoby zajištění bezpečnosti a udržitelnosti kotvení lodí, ať už prostřednictvím statických nebo mobilních prostředků (říční přístav, kotviště nebo ponton)
- dostupnost návštěvníků/skupin turistů z místa přistání do pevnosti/muzea v *Rasově*
- možnost místního rozvoje prostřednictvím udržitelného cestovního ruchu, zejména zachování přírodního prostředí, podle Národního profesního sdružení architektů (OAR)
- rozvoj různých technologických a tradičních metod propagace (VR, AR atd.).
- integrované projekty místního rozvoje, zaměřené především na infrastrukturu, jako jsou silnice, říční přístavy atd.
- zapojení do Národního plánu obnovy a odolnosti, kde je Národní trasa římských táborů definována jako potenciální turistická trasa a 5 z 20 zahrnutých památek může být financováno přímo.

Po více než dvou hodinách byla akce po skončení debaty a sekce otázek a odpovědí ukončena s opětovnou pozvánkou kanceláře starosty *Rasovy* k návštěvě a plánování budoucích projektových akcí v lokalitě, aby bylo možné lépe uchopit mnoho příležitostí, které oblast nabízí, a generovat nové nápady pro místní rozvoj.

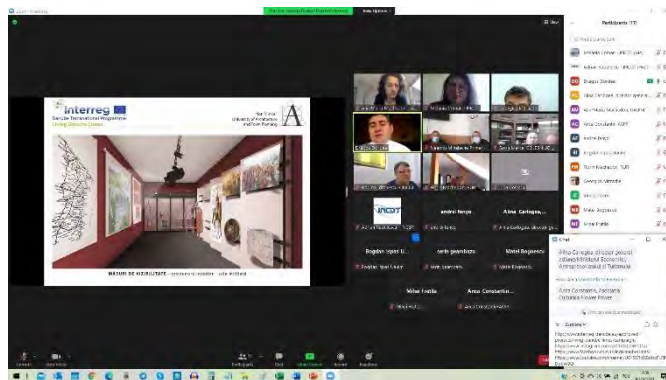

Foto: INCDT

NAVAZUJÍCÍ ZPRÁVY Z EXTERNÍCH AKCÍ

Živé vysílání z Carnuntu

Zvláště u projektu, jako je ten náš, je samozřejmé, nebo spíše téměř nemožné zavřít oči před sociálními médii. Zejména v době pandemie je to způsob, jak oslovit publikum, které by jinak bylo nedosažitelné kvůli nespočtu zrušených akcí nebo omezenému počtu účastníků. Naše dosavadní práce ukazuje, že pravidelným přispíváním lze oslovit větší publikum, a tak je účast na našem projektu možná i v takto těžkých dobách. V tomto kontextu bylo naplánováno živé vysílání, které mělo širšímu publiku umožnit nahlédnout do archeologického parku *Carnuntum*. Poté, co musela být tato akce kvůli pandemické situaci několikrát odložena, mohla být uskutečněna v rámci festivalu Pozdní antika 15. srpna 2021. Jednalo se také o první skutečně rozsáhlou akci v *Carnuntu* od omezení kvůli COVID-19, která ukázala Archeologický park s velkým množstvím návštěvníků a účinkujících Living History. Díky takovýmto akcím se lidé z daleka dozvídají o kulturních a vzrušujících událostech, o nichž by se k nim jiným způsobem informace nedonesly. Pro následující projekty lze všem jen doporučit, aby nepodceňovali tento zdroj šíření informací pro obohacení a propagaci obsahu projektů a akcí.

Záchrana hodnot! 1. mezinárodní konference Interreg DANURB+

Několik partnerů, včetně Dunajské univerzity v Kremži (DUK), Budapeštské technické a ekonomické univerzity (BME) a Národního turistického klastru "Bulharský průvodce" (NTC BG Guide), se zúčastnilo mezinárodní konference našeho sesterského projektu - DANURB+, "DANube Urban Brand + Building Regional and Local Resilience through the Valorization of Danube's Cultural Heritage".

Dne 11. října 2021 se v maďarské Esztergomi konala mezinárodní konference DANURB. Slavnostním ceremoniálem byla zakončena 1. mezinárodní konference DANURB+, kterou hostila Budapeštská technická a ekonomická univerzita (BME) a Maďarské centrum současné architektury (KÉK). Cílem sdružení je přeměnit mezinárodní projekt mezi 7 zeměmi na udržitelný, aktivní a zakořeněný formát spolupráce, podpořit přenos znalostí o provozních strategiích pro udržení přeshraničních společností v institucionalizovaném rámci se zaměřením na různé ekologicko-sociální aspekty. Jedním z cílů sdružení je koordinovat kulturní iniciativy podél Dunaje a vytvořit certifikační značku podunajských sídel (Danube Urban Brand).

Potřeba jejího vytvoření se ukázala zřejmou na konferenci "Záchrana hodnot" v Szent Adalbert Event Center v Ostřihomi. Proč právě tam? Místo je symbolické, připomíná 20. výročí opětovného spojení dvou měst na opačných březích Dunaje: Esztergom (HU) a Sturovo (SK) mostem Mária Valéria, jehož doslovné spojení se po 56 letech stalo spíše symbolickým aktem. Hlavními body konference bylo představení zavedených postupů významných přeshraničních sdružení a spolupráce, sdílení know-how o strategickém myšlení z hlediska podunajských komunit, zkoumání potenciálu propojení mezi různými systémy, propojování systémů s ohledem na dlouhodobý dopad a systematizace značky kvality.

Zdůrazněna byla meziodvětvová a meziprojektová spolupráce na mezinárodní úrovni. Jedním z nich byl projekt Living Danube Limes, který představil Prof. Dipl. arch. ETH Dr. Christian Hanus, DUK a Gergő Kovács, PhD, BME, kteří se podělili o důležité aspekty a nástroje tohoto projektu.

"Práce na rozvoji obcí a jejich potenciálu podél Dunaje, práce na definování toho, co je hodnotou a co je dědictvím podél Dunaje, které by měly být oživeny, vyžaduje osobní nasazení," řekl Dr. Balint Kádár (BME), vedoucí projektu DANURB+, který posloužil jako základ nově vzniklého sdružení.

Foto vlevo od NTC BG Guide, foto uprostřed od INCDT, foto vpravo od INCDT

Štítý Danuviana Alacris v Dömösu

Dne 18. září 2021 se za účasti přidruženého strategického partnera projektu, Maďarské společnosti pro urbanismus, a partnera projektu, Budapeštské technické a ekonomické univerzity, Fakulty architektury, Katedry dějin architektury a památkové péče, měli návštěvníci Dömös Green Days (Dömösi Zöld Forгатag) možnost seznámit s hlavními principy projektu Living Danube Limes.

Akci pořádala Správa národního parku Duna-Ipoly za účelem šíření povědomí o významu ochrany přírodních hodnot podél Dunaje. Během programu se návštěvníci mohli hravou formou seznámit s divokou přírodou a jedinečnými přírodními hodnotami regionu. Celodenní program zahrnoval přehlídku zvířat, dětskou hudbu, putovní jeskyni, ukázkou tradičního rybolovu na břehu Dunaje, jízdu na elektrokolech, lukostřelbu, řemeslné a přírodní aktivity a trh s místními výrobky. Pro zájemce o pohyb byly během dne uspořádány pěší túry s průvodcem k Dunaji a do soutěsky Rám.

Protože Dömös leží na důležitém místě Dunaje severně od Budapešti s nádhernými přírodními podmínkami, mohli se návštěvníci seznámit s plány lodi, která bude osadou proplouvat, a dokonce navrhnout zbarvení štítů lusorií stavěných v Německu.

Fotografie: Emőke Kósa, Gergő Máté Kovács, Zorán Vukoszávlyev

Regata Batina - Ilok během Mezinárodního dne Dunaje & TID

Během Mezinárodního dne Dunaje a TID, regaty Batina - Ilok, kterou pořádala „Javna ustanova za zaštitu prirode Osječko - baranjske županije“, se IAHR zúčastnila prezentace projektu doprovázené workshopem o starořímských potravinách a prezentací živé historie. Členové týmu IAHR Living Danube Limes vařili *globi* a podávali návštěvníkům *conditum paradoxum*. Mezitím soubor živé historie Red Čuvara Grada Zagreba představil nově "reformovanou" *Legio VI Herculia* z konce 3. století, původně umístěnou v nedaleké pevnosti *Tutoburgio* dnes Dalj. Místem konání byl přístav Aljmaš na Dunaji. Po skončení regaty se účastníci a další hosté sešli v Aljmaši, kde náš tým představil projekt a oznámil mimo jiné projektové plány plavby naší lodi *Danuvina Alacris* po Dunaji. Naši krátkou prezentaci doprovázela ukáзка římských jídel. K propagaci projektu byly účastníkům rozdány tištěné bulletiny a omalovánky pro děti.

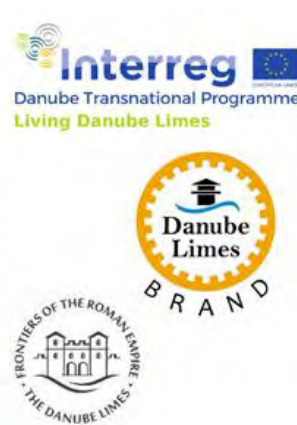
Mezinárodní den Dunaje

Mezinárodní den Dunaje se slaví každoročně 29. června ve všech čtrnácti zemích, které podepsaly Mezinárodní úmluvu o ochraně Dunaje. Při této příležitosti uspořádal Veřejný vodohospodářský podnik "Srbijavode" akci "Objevte Dunaj - římské cesty", která se konala 29. června 2021 v Archeologickém parku *Viminacium*. Kromě ekologických, strategických a turistických aspektů Dunaje bylo letos poukázáno i na další důležitý segment - archeologickou a historickou hodnotu kulturního dědictví v Srbsku a v celém Podunají.

Účastníci zdůraznili nutnost racionálního a udržitelného využívání tohoto vzácného zdroje, zejména vzhledem k rostoucímu počtu důkazů o tom, že naše budoucnost závisí na naší schopnosti odpovědně hospodařit s přírodními zdroji. Zástupce Archeologického ústavu v Bělehradě, starší vědecký pracovník Nemanja Mrđić, měl přednášku s názvem „Význam zápisu římského dědictví na Seznam světového dědictví UNESCO“. Tato prezentace představila římský *limit* v Srbsku a probíhající přípravy na jeho zápis na seznam UNESCO. Prezentace poukázala na důležitost nominace, jakož i na význam společného římského dědictví celého Podunají a zápisu na seznam dědictví UNESCO jako klastru Dunajský limes. Mimo jiné byl představen projekt Living Danube Limes, který všechny účastníky (asi 70 osob) zaujal. Nejdůležitější bylo, že byli přítomni zástupci příslušných ministrů (Ministerstvo obchodu, cestovního ruchu a telekomunikací, Ministerstvo pro ochranu životního prostředí), kteří si uvědomují potenciál tohoto projektu. Vzhledem k vysoké prestiži setkání byly přítomny také důležité a potenciální zainteresované strany z regionu a bylo navázáno mnoho kontaktů, které mohou být využity po dobu trvání projektu.

Foto: Archeologický ústav Bělehrad

XLIV. výroční zasedání Srbské archeologické společnosti

XLIV. výroční zasedání Srbské archeologické společnosti se konalo ve dnech 14.-16. října 2021 v srbském Paraćinu. Hostiteli akce byli kolegové z Vlastivědného muzea Paraćin. Toto významné regionální archeologické setkání bylo uspořádáno formou konference, která se skládala z několika sekcí a tematických zasedání, s mezinárodními partnery a přednášejícími z různých zemí.

Zástupkyně Archeologického ústavu v Bělehradě, odborná asistentka Ivana Kosanović, měla v rámci tematické sekce přednášku s názvem „Římská Lederata a její prezentace v rámci mezinárodního projektu Living Danube Limes: Interpretace archeologického dědictví: praxe, koncepty a perspektivy“. Prezentace poskytla základní informace o římské lokalitě Lederata, která je zároveň srbským pilotním místem v projektu LDL. Posluchači byli rovněž informováni o nominaci Hranice římské říše jako klastru světového dědictví UNESCO a o významu lokalit římského limitu v Srbsku. Přítomní byli seznámeni s projektem Living Danube Limes, jeho hlavními cíli a očekávanými výsledky. Prezentace zdůraznila význam projektu pro mezinárodní spolupráci a pro místní komunity a uvedla projektové aktivity, které budou na Lederatě probíhat. V prezentaci se hovořilo

Foto: Archeologický ústav Bělehrad

také o možnostech dalšího turistického využití, o pozitivní spolupráci, kterou IAB v posledním období navázala s místními úřady, a o dalších krocích při propagaci této významné lokality. Toto téma vzbudilo velký zájem a mnoho dotazů v diskusi, která následovala na konci zasedání. Publikum tvořilo přibližně 25-30 osob ze tří zemí (Srbsko, Severní Makedonie, Černá Hora), včetně účastníků zasedání. Celá konference byla nahrávána kamerou, takže pro širší veřejnost bude brzy k dispozici video na YouTube.

TRAME Akce šíření informací: Kulatý stůl o výsledcích projektu TRAME

Projekt TRACCE DI MEMORIA - TRAME je mezinárodní projekt spolufinancovaný programem ERASMUS+ Evropské komise. Hlavním cílem projektu je podpora vzdělávací hodnoty kulturního dědictví, jeho zviditelnění a uznání na společenské, vědecké a institucionální úrovni. Cílovými skupinami projektu TRAME jsou především středoškolští učitelé, manažeři kulturního dědictví a žáci středních škol.

Tým TRAME s partnerskými institucemi uspořádal tuto akci jako malou konferenci, kulatý stůl s přehledem výsledků projektu. Cílem této akce bylo podělit se o dosavadní výsledky projektu, ale také ukázat zkušenosti s osvědčenými postupy, které TRAME objevil. Projekt Living Danube Limes byl vybrán spolu s několika dalšími nejlepšími projekty financovanými EU, které se zabývají kulturním dědictvím a vzděláváním, a my jsme byli pozváni, abychom projekt představili jako příklad dobré praxe.

Zástupkyně Archeologického ústavu v Bělehradě, odborná asistentka Milica Marjanović, uspořádala přednášku s názvem „Living Danube Limes – Římské dědictví, které spojuje Podunají“. Prezentace seznámila posluchače s projektem Living Danube Limes. Byly představeny základní informace o projektu, jako je počet zúčastněných partnerů, rozpočet, doba trvání, požadavky, hlavní cíle, očekávané výsledky a aktuální průběh projektu. Prezentace vyzdvihla význam společného římského dědictví celého Podunají, zmínila zápis na seznam kulturního dědictví UNESCO jako klastr Danube Limes a poukázala na význam projektu pro mezinárodní spolupráci, ale i pro místní komunity.

Publikum tvořilo přibližně 40 osob z různých evropských zemí.

Foto: Archeologický ústav v Bělehradu

ZAPIŠTE SI TERMÍN

Zapište si termíny - Slovensko

Červen 2022 bude měsícem, kdy se v Bratislavě ve velkém stylu představí římské dědictví jihozápadního Slovenska! MMPI, STUBA, město Bratislava a naši další partneři plánují (spolu)organizovat akce související s plánovaným pobytem římské lodi při „spojující“ plavbě v Bratislavě. Loď bude doprovázet akce „Limes Day“, který je tradičně pořádán na podporu římských památek v Bratislavě. Několik akcí je plánováno také v souvislosti s velkou výstavou s názvem „Římané a Slovensko“, která bude zahájena v prosinci 2021 ve Slovenském národním muzeu - Historickém muzeu.

Festival antického dědictví Orel na Dunaji, Bulharsko, Svištov, Římská pevnost Nove, červen 2022

Festival starověkého dědictví „Orel na Dunaji“ se každoročně koná ve městě Svištov od 10. do 12. června. Účastní se ho více než 300 fanoušků historických rekonstrukcí z Bulharska, Polska, Itálie, Rumunska a Francie. Jsou mezi nimi skupiny pro historické rekonstrukce, jako je První thrácká kohorta a První italská legie. Festival se koná v zachovalém vojenském táboře *Novae* nedaleko města Svištov na Dunaji. Festival se poprvé konal v roce 2008 a od té doby se stal každoroční tradicí, která se koná od května do června. Účastníci z různých zemí během těchto dnů předvádějí úžasná vystoupení. Během festivalu historické skupiny představují starověkou historii - kulturu, životní styl a vojenské střety mezi Římem a lidem v Dolním Podunají. Festival Orel na Dunaji se stal předním fórem, kde se scházejí zájemci o historii a antiku z celého Bulharska i Evropy.

Festival "Oheň Dunaje", červenec 2022 - Tutrakan, Bulharsko

Jedna z největších letních akcí na Dunaji se každoročně koná koncem července v říčním parku ve městě Tutrakan. Během festivalu se pořádá řada kulturních a sportovních akcí. Poslední den se koná tradiční oslava řeky, jejíž součástí jsou soutěže s rybářskými loděmi, plavání přes Dunaj, kulinářské soutěže o nejchutnější rybí polévku, grilovanou rybu a nejlepší recept na přípravu ryby. Součástí akce jsou animace, výstavy, venkovní vystoupení hudebních a tanečních skupin. Každý rok organizátoři festivalu doplňují program o nové prvky, jako je jízda na koloběžkách, paragliding, plavba lodí mezi Tutrakanem a Oltenitou, opera pod širým nebem atd.

Večer zahřejí návštěvníky rockové koncerty před zahájením světelné show na řece - "Ohnivý Dunaj" a grandiózním ohňostrojem.

Festival je velmi atraktivní pro mezinárodní publikum a zejména kvůli němu přijíždí mnoho lidí ze sousedních zemí a Evropy.

NAVŠTIVTE NÁS

<http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/living-danube-limes>

@LivingDanubeLimes

@livingdanubelimes

@Living Danube Limes

@DanubeDtp

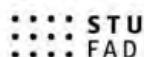
Interreg

EUROPEAN UNION

Danube Transnational Programme

Living Danube Limes

SLOVAK UNIVERSITY OF TECHNOLOGY IN BRATISLAVA
FACULTY OF ARCHITECTURE AND DESIGN

